

ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK EN
BOORONDERZOEK

MERSELOSEWEG/DEKEN THIELENSTRAAT

TE VENRAY

GEMEENTE VENRAY

Archeologie

Archeologisch bureauonderzoek en booronderzoek

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray

Opdrachtgever	BRO Boxtel Postbus 4 5280 AA Boxtel
Rapportnummer	9563.001
Versienummer¹	1
Datum	26 april 2019
Vestiging	Limburg Rijksweg Noord 39 6071 KS Swalmen 0475 - 504961 swalmen@econsultancy.nl
Opsteller	drs. A.H. Schutte en dr. A.C. Mientjes
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	dr. Patrick M.M.A. Bringmans
Paraaf	

© Econsultancy bv, Swalmen

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

¹ Versie 1 betreft een rapport waarvan geen beoordeling van de bevoegde overheid is ontvangen, bij versie 2 is het rapport wel beoordeeld door de bevoegde overheid.

Administratieve gegevens plangebied		
Projectcode	9563.001	
Toponiem	Merseloseweg/Deken Thielenstraat	
Opdrachtgever	BRO Bostel	
Gemeente	Venray	
Plaats	Venray	
Provincie	Limburg	
Kadastrale gegevens	Gemeente Venray, sectie C, nrs. 7148, 9045, 9128, 9129, 10417 en 10418	
Omvang plangebied	circa 2.000 m ²	
Kaartblad	52B (1:25.000)	
Coördinaten centrum plangebied	X: 195.587/Y: 393.140	
Bevoegde overheid	Gemeente Venray Westsingel 1 5801 TT Venray	Mevr. J. Riechelman T: 0478 – 523333 E: jessie.Riechelman@venray.nl
Deskundige namens de bevoegde overheid	Gemeente Venlo Postbus 3434 5902 RK Venlo	Dhr. Drs. J.W. Schotten T: 077 - 3596994 E: j.schotten@venlo.nl
ARCHIS3 Onderzoeksmeldingsnummer (OM-nr.)	Bureauonderzoek 4697567100	Booronderzoek 4697575100
Archeoregio NOaA	Brabants zandgebied	
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Swalmen/ Provinciaal Archeologisch Depot LimburgZeeland	
Uitvoerders	Econsultancy, drs. A.H. Schutte en dr. A.C. Mientjes	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is onder meer gecertificeerd voor protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004 van de BRL SIKB 4000. Verder is Econsultancy lid van de Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven (NVAO). De leden van de NVAO bieden kwalitatief hoogstaand archeologisch onderzoek. Het lidmaatschap is een waarborg voor kwaliteit en betrouwbaarheid. Tevens is Econsultancy aangesloten bij de Vereniging van Ondernemers in Archeologie (VOiA). De VOiA behartigt de belangen van meer dan 100 bedrijven in alle takken van de archeologie.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving. Een booronderzoek wordt in het algemeen uitgevoerd door het steekproefsgewijs onderzoeken van de bodem, waardoor het, op basis van de resultaten van een booronderzoek, onmogelijk is garanties af te geven ten aanzien van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. In dit kader dient ook opgemerkt te worden dat geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Daar Econsultancy voor het verkrijgen van historische informatie afhankelijk is van deze bronnen, kan Econsultancy niet instaan voor de juistheid en volledigheid van deze informatie.

SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van BRO Boxtel in maart-april 2018 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO, verkennende/karterende fase) door middel van boringen uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen nieuwbouw in het plangebied. Het plangebied is gelegen aan de Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray in de gemeente Venray.

Bij de aanvraag van de hiervoor benodigde omgevingsvergunning is gebleken dat voor het plangebied een archeologische onderzoeksplicht geldt. Deze onderzoeksplicht vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 2010). Het archeologisch onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied en of deze door de voorgenomen bodemingrepen kunnen worden aangetast.

Doel van het bureauonderzoek is een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Dit wordt uitgevoerd door middel van het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en verwachte archeologische waarden.

Het inventariserend veldonderzoek (IVO-overig, verkennende fase) heeft tot doel de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting aan te vullen en te toetsen door middel van boringen. Het veldonderzoek heeft tot doel antwoorden te vinden op wat de bodemopbouw is binnen het plangebied en wat de gevolgen zijn van het in het plangebied aangetroffen bodemprofiel voor de gespecificeerde archeologische verwachting.

Met de resultaten van het archeologisch onderzoek kan worden vastgesteld of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of vervolgonderzoek dan wel plaanpassing noodzakelijk is.

Gespecificeerde archeologische verwachting bureauonderzoek

De archeologische verwachting voor het plangebied is laag voor de perioden (Laat-) Paleolithicum en Mesolithicum, hoog voor de perioden Neolithicum – Vroege-Middeleeuwen en zeer hoog voor de periode Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd gezien de ligging op een dekzandruggencomplex in de historische kern van Venray.

Resultaten inventariserend veldonderzoek

De aangetroffen bodemopbouw bestaat uit een bouwvoor, deels op plaggendeek, op dekzand (C-horizont) behorende tot het Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel. Een deel van de bodemopbouw in het plangebied is (sub)recent geroerd tot in de top van het dekzand. De top van het dekzand (C-horizont) ligt op een diepte variërend tussen de 80 cm en 1,2 m -mv en vertoont sporen van bioturbatie. Naar onderen toe krijgt het dekzand een oranjebruine kleur als gevolg van de aanwezigheid van vele roestvlekken. Geconcludeerd kan worden dat een AC-profiel binnen het dekzandlandschap ter plekke van het plangebied aanwezig is.

Conclusie

De gespecificeerde archeologische verwachting, zoals die is weergegeven tijdens het bureauonderzoek, kan op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek gehandhaafd worden. Dit betekent dat er een lage verwachting van toepassing is op de perioden (Laat-)Paleolithicum - Mesolithicum en een hoge verwachting voor de perioden lopende vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd.

Op basis van het behoud van een hoge trefkans op resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd blijft de kans reëel dat archeologische resten binnen het plangebied aanwezig zijn.

Advies

Gezien de in dit onderzoek opgestelde archeologische verwachting en de resultaten van het verkennend booronderzoek is binnen het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk om deze te toetsen vóór uitvoering van eventueel bodemverstorende civieltechnische graafwerkzaamheden. Het vervolgonderzoek kan het beste worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P, protocol opgraven), karterende en waarderende fase.

Bovenstaand betreft een advies, opgesteld door Econsultancy. Het advies dient ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de bevoegde overheid (gemeente Venray). Na beoordeling wordt door de bevoegde overheid een besluit genomen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	BUREAUONDERZOEK	1
2.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	1
2.2	Methoden	1
2.3	Afbakening en huidige situatie van het plangebied	2
2.4	Toekomstige situatie	3
2.5	Aardwetenschappelijke gegevens	3
2.6	Archeologische waarden	6
2.7	Beschrijving van het historische gebruik	13
2.8	Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	20
2.9	Conclusie bureauonderzoek	22
3	INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	22
3.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	22
3.2	Methoden	22
3.3	Resultaten	23
3.4	Conclusie veldonderzoek	24
4	CONCLUSIE EN ADVIES	24
	LITERATUUR	25
	BRONNEN	27

LIJST VAN TABELLEN

Tabel I.	Aardwetenschappelijke gegevens plangebied
Tabel II.	Grondwatertrappenindeling
Tabel III.	Geraadpleegd historisch kaartmateriaal
Tabel IV.	Gespecificeerde archeologische verwachting
Tabel V.	Hoofdlijn bodemopbouw

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Figuur 1.	Situering van het plangebied binnen Nederland
Figuur 2.	Detailkaart van het plangebied
Figuur 3.	Luchtfoto van het plangebied
Figuur 4.	Situering van het plangebied binnen de archeologische beleidskaart
Figuur 5.	Situering van het plangebied binnen de Geomorfologische kaart
Figuur 6.	Situering van het plangebied binnen het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
Figuur 7.	Situering van het plangebied binnen de Bodemkaart
Figuur 8.	Archeologische Gegevenskaart van het onderzoeksgebied
Figuur 9.	Situering van het plangebied binnen de historische kaarten
Figuur 10.	Boorpuntenkaart

BIJLAGEN

Bijlage 1	Overzicht geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 2	AMK-terreinen
Bijlage 3	Onderzoeksmeldingen
Bijlage 4	Vondstmeldingen
Bijlage 5	Bewoningsgeschiedenis van Nederland
Bijlage 6	AMZ-cyclus
Bijlage 7	Boorprofielen

1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van BRO Boxtel een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray in de gemeente Venray (zie figuur 1). De initiatiefnemer locatie is voornemens om een appartementencomplex te realiseren.

Bij de aanvraag van de hiervoor benodigde omgevingsvergunning is gebleken dat voor een plangebied een archeologische onderzoeksplicht geldt. Deze onderzoeksplicht vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 2010). Het archeologisch onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied en of deze door de voorgenomen bodemingrepen kunnen worden aangetast.

Het archeologisch onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek (hoofdstuk 2) en een inventariserend veldonderzoek (IVO-overig, verkennende fase) door middel van boringen (hoofdstuk 3). Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een advies gegeven of vervolgstappen noodzakelijk zijn (hoofdstuk 4).

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in maart-april 2018 door drs. A.H. Schutte (Senior KNA-archeoloog en dr. A.C. Mientjes (Senior KNA-archeoloog). Het rapport is gecontroleerd door dr. Patrick M.M.A. Bringmans (Senior KNA-archeoloog).

2 BUREAUONDERZOEK

2.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het bureauonderzoek is om een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Om deze vraag te beantwoorden wordt een inventarisatie gemaakt van bekende aardwetenschappelijke, archeologische en (cultuur)historische gegevens. Aan de hand deze inventarisatie wordt het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

2.2 Methoden

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd onder certificaat op grond van de BRL SIKB 4000 (KNA, versie 4.1, 24 mei 2018) en conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1, 24 mei 2018), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda.

Voor de uitvoering van het bureauonderzoek gelden de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven conform specificatie LS06.²

Binnen dit onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening van het plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01);
- beschrijving van de huidige en toekomstige situatie (LS02);
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03);

² Beschikbaar via www.sikb.nl.

- beschrijving van bekende archeologische en historische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04);
- opstellen van een gespecificeerde verwachting (LS05).

Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het Archeologische Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- geologische kaarten, geomorfologische kaarten en bodemkaarten;
- de centrale toegangspoort tot Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINOLOket);
- literatuur en historisch kaartmateriaal;
- bouwhistorische gegevens;
- de recente topografische kaart (schaal 1:25.000);
- recente luchtfoto's;
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- Provinciaal Archeologisch Aandachtsgebied kaart van de provincie Limburg;
- de archeologische verwachtingskaarten van de gemeente Venray;
- plaatselijke (amateur-)archeoloog c.q. heemkundevereniging.

2.3 Afbakening en huidige situatie van het plangebied

Afbakening

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het onderzoeksgebied en het plangebied. Het plangebied is het gebied waarbinnen feitelijk de bodemversturende ingreep gaat plaatsvinden. Het onderzoeksgebied is het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden binnen het plangebied. Dit gebied is groter dan het plangebied. In het huidige onderzoek betreft het onderzoeksgebied het gebied binnen een straal van circa 500 meter rondom het plangebied.³

De onderzoekslocatie, circa 2.000 m², ligt aan de Merseloseweg/Deken Thielenstraat, in het centrum van Venray in de gemeente Venray (zie figuur 1 en figuur 2). Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) bevindt het maaiveld zich op een hoogte van circa 25,6 m +NAP. Het gebied is kadastraal bekend als gemeente Venray, sectie C, nrs. 7148, 9045, 9128, 9129, 10417 en 10418. Volgens de topografische kaart van Nederland, 52B (1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X: 195.587/Y: 393.140.

Huidige situatie

Voor het bureauonderzoek is het van belang de huidige situatie te onderzoeken. Landgebruik en bebouwing kunnen van invloed zijn op de archeologische verwachting. Hiervoor is gebruik gemaakt van de meest recente gegevens. Het plangebied is momenteel in de zuidoosthoek bebouwd, aan de zuidzijde is het verder verhard. De rest van het plangebied is in gebruik als tuin met gras en bomen (zie figuur 3). De eigenaar/gebruiker zijn bij Econsultancy onbekend.

³ Binnen deze straal wordt geacht dat er voldoende informatie beschikbaar is om een gefundeerde uitspraak te doen over de archeologische verwachting van het plangebied.

Vigerend beleid⁴

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht. Het doel van deze wet is te voorkomen dat archeologische waarden uit het verleden verloren gaan. In deze wet zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het beheer van het bodemarchief binnen hun grondgebied. Voor een goed beheer van dit bodemarchief gebruikt de gemeente een archeologische beleidskaart. De archeologische beleidskaart geeft een gemeentebreed overzicht van bekende en te verwachten archeologische waarden. De kaart maakt inzichtelijk waar en bij welke ruimtelijke ingrepen een archeologisch onderzoek verplicht is en wordt als toetsingskader gebruikt voor ruimtelijke procedures.

Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Centrum Venray enkelbestemming wonen. Volgens dit bestemmingsplan heeft het plangebied een dubbelbestemming waarde archeologie 2. Volgens de bijbehorende planregels is archeologisch onderzoek noodzakelijk als de grond voor maximaal 250 m² (per bouwperceel gemeten op maaiveldniveau) wordt verstoord en deze verstoring dieper gaat dan 50 cm onder maaiveld.

Volgens de beleidskaart (Figuur 4) ligt het plangebied in een monument van zeer hoge waarde en monumenten die betrekking hebben op historische kernen (de historische kern van Venray).

Bodemloket

De overheid initieert middels het Bodemloket inzicht te geven in maatregelen die de afgelopen jaren getroffen zijn om de bodemkwaliteit in Nederland in kaart te brengen (bodemonderzoek) of te herstellen (bodemsanering). Ook laat het Bodemloket zien waar vroeger (bedrijfs-) activiteiten hebben plaatsgevonden die extra aandacht verdienen. Ook worden op het Bodemloket voormalige potentieel bodembedreigende bedrijfsactiviteiten weergegeven. Gegevens van het Bodemloket dienen als indicatief te worden beschouwd. Het raadplegen van het Bodemloket heeft voor het plangebied een verwijzing opgeleverd naar een website van de provincie Limburg.⁵ Binnen het plangebied zijn voor zover bekend binnen de Atlas van Limburg geen milieuhygiënische onderzoeken uitgevoerd.⁶

Bij het raadplegen van de bouwdoSSIers bleek echter dat voor Merloseweg 70 een bodemonderzoek is uitgevoerd, hierbij is geen bodemvervuiling vastgesteld.

2.4 Toekomstige situatie

Het toekomstige gebruik van het plangebied kan bepalend zijn voor het vervolgtraject (behoud *in-situ* of behoud *ex-situ* van archeologische waarden). De toekomstige inrichting van het plangebied kan gevolgen hebben op het in-/ex-situ behoud van de archeologische waarde.

In het plangebied is de nieuwbouw van een appartementencomplex gepland met bijbehorende parkeerplaatsen. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van 2.000 m² worden heringericht. De diepte van verstoring ten behoeve van de nieuwbouw is onbekend. De toekomstige gebruikers zijn onbekend.

2.5 Aardwetenschappelijke gegevens

Het landschap heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in het nederzettingspatroon. Bij onderzoek naar archeologische sporen in een bepaald gebied is het van groot belang te weten hoe het landschap er in het verleden heeft uitgezien. Men kan meer te weten komen over dit landschap door de geologische opbouw, de bodem en de hydrologie van een gebied te bestuderen.

⁴ Moonen, 2011.

⁵ www.bodemloket.nl.

⁶ Atlas Limburg

De volgende aardwetenschappelijke gegevens zijn bekend van het plangebied:

Tabel I. Aardwetenschappelijke gegevens plangebied

Type gegevens	Gegevensomschrijving
Geologie ⁷	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden, dekzand (Bx5)
Geomorfologie ⁸	Bebouwd gebied
Bodemkunde ⁹	Bebouwd gebied
Grondwatertrap	Bebouwd gebied

Landschappelijke ontwikkeling

De afzettingen van de Formatie van Boxtel zijn afgezet gedurende de laatste ijstijd.¹⁰ Gedurende de laatste ijstijd had de wind vrij spel in het verplaatsen van zand en silt. Over een groot deel van Nederland werd een pakket dekzand afgezet.¹¹ Er ontstonden duidelijke hoogteverschillen, waarbij reliëfverschillen kleiner dan 1,5 meter dekzandplateaus worden genoemd en grotere hoogteverschillen dekzandruggen of dekzandkopjes genoemd worden. Dekzandafzettingen die zijn afgezet tijdens het Laat-Glaciaal zorgden voor nivellering van het landschap door laagtes in het landschap op te vullen. Het dekzand, dat in het plangebied aan het oppervlak wordt aangetroffen, wordt ook wel het Laagpakket van Wierden genoemd, welke behoort tot de Formatie van Boxtel.¹² Het water van de in het voorjaar smeltende sneeuwmassa's erodeerde een deel van de dekzandruggen, waarna afzetting plaatsvond in de lagere delen van het landschap als vlaktes van verspoelde dekzanden.

In het Holoceen (vanaf circa 10.000 jaar geleden) zijn door verwaaiing van de dekzanden lokaal stuifzandgebieden ontstaan. Bij het ontstaan hiervan speelde de mens een belangrijke rol, door beweiding, afbranden en het steken van plaggen op de heidevelden dat voornamelijk plaatsvond in de Nieuwe tijd.¹³ De stuifzanden worden gerekend tot het Laagpakket van Kootwijk, welke behoort tot de Formatie van Boxtel. Daarnaast zijn er in (lokale) beekdalen in de omgeving van Venray afzettingen gevormd bestaande uit leem, veen en zand. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Singraven, welke tevens behoren tot de Formatie van Boxtel. Het dichtstbijzijnde bekende beekdal bevindt zich op ongeveer 1.800 meter ten oosten en westen van het plangebied.

DINO¹⁴

Het Dinoloket is de centrale toegangspoort tot Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINO). Het DINO-systeem is de centrale opslagplaats voor geowetenschappelijke gegevens over de diepe en ondiepe ondergrond van Nederland. Het archief omvat diepe en ondiepe boringen, grondwatergegevens, sonderingen, geo-elektrische metingen, resultaten van geologische, geochemische en geomechanische monsteranalyses, boorgatmetingen en seismische gegevens. De site wordt beheerd door TNO. In het Dinoloket is één boring bestudeerd die ongeveer 50 meter ten westen van het plangebied is gezet.¹⁵ Hieruit blijkt dat de ondergrond bestaat uit een 10,3 meter dik fijn zand pakket (for-

⁷ Mulder et al., 2003.

⁸ Alterra, 2003.

⁹ Stichting voor Bodemkartering, 1968.

¹⁰ De Mulder et al., 2003.

¹¹ Berendsen, 2008.

¹² De Mulder et al., 2003.

¹³ Berendsen, 2008.

¹⁴ www.dinoloket.nl.

¹⁵ DINO boornummers B52B0043.

matie van Boxtel), hieronder ligt tot 23,8 m beneden maaiveld een pakket grof zand dat naar onderen toe steeds grindiger wordt (oude rivierafzettingen). Hieronder ligt tot einde boring op 36,5 m beneden maaiveld matig grof zand.

Geomorfologie

De geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000) geeft de mate van reliëf en de vormen die in het landschap te onderscheiden zijn weer. Doordat het plangebied zich binnen de bebouwde kom van Venray bevindt, is de geomorfologie niet gekarteerd (zie figuur 5). Uit extrapolatie van geomorfologische gegevens buiten het plangebied is het aannemelijk dat het plangebied ligt op een dekzandruggencomplex.

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)¹⁶

Het Actueel Hoogtebestand Nederland vormt een belangrijke aanvullende informatiebron voor de landschapsanalyse. Dit met behulp van laseraltimetrie verkregen digitale bestand vormt een gedetailleerd beeld van het huidige reliëf in het plangebied. Vanwege de ligging van het plangebied in het centrum van Venray is niet veel informatie over de lokale (natuurlijke) hoogteverschillen uit de omgeving van het plangebied te achterhalen. Wel is zichtbaar dat de bebouwde kom van Venray iets hoger ligt dan de omgeving, vermoedelijk door de ligging op een dekzandruggencomplex (zie figuur 6).

Bodemkunde

Doordat het plangebied zich binnen de bebouwde kom van Venray bevindt, is de bodemopbouw niet gekarteerd (zie figuur 7). Extrapolatie van bodemgegevens buiten het plangebied is niet mogelijk gezien het grote aantal verschillende eenheden die rondom het plangebied voorkomen.

Boringen en/of sonderingen

In het plangebied zijn in het kader van een milieu hygiënisch onderzoek vijf boringen gezet, drie gingen niet dieper dan 50 cm. Uit de twee boringen die dieper ging blijkt dat er in het plangebied sprake is van een humeus dek van 50 tot 100 cm dik met hieronder matig fijn zwak siltig zand lichtbruin-geel/oranje en geelwit van kleur.

Grondwatertrap

Grondwatertrappen zijn een indicatie voor de diepte van de grondwaterstand en de seizoensfluctuatie daarvan. De grondwatertrappenindeling is gebaseerd op de gemiddeld hoogste (GHG) en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG). Hiermee worden de winter- en zomergrondwaterstanden gekarakteriseerd in een jaar met een gemiddelde neerslag en verdamping. In stedelijk gebied zijn geen grondwatertrappen bepaald. Deze worden als 'witte vlekken' op de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) weergegeven.

Tabel II geeft een overzicht van de klassengrenzen die worden aangehouden bij de indeling van de grondwatertrappen. De trappen worden vastgesteld op een schaal van I tot VII van respectievelijk extreem nat tot extreem droog. Bij sommige grondwatertrappen is een * weergegeven: het gaat hier om tussenliggende grondwatertrappen die een drogere variant vertegenwoordigen.

Tabel II. Grondwatertrappenindeling¹⁷

Grondwater-trap	I	II'	III'	IV	V'	VI	VII''	VIII
GHG (cm -mv)	-	<40	<40	>40	<40	40-80	>80	> 140

¹⁶ www.ahn.nl.

¹⁷ Locher & Bakker, 1990.

GLG (cm -mv)	<50	50-80	80-120	80-120	>120	>120	>120	-
¹⁾ Bij deze grondwatertrappen wordt een droger deel onderscheiden ²⁾ Een met een * achter de code als onderverdeling aangegeven "zeer droog deel" heeft een GHG dieper dan 140 cm beneden maaiveld								

Gebiedsdelen met een goede ontwatering (Grondwatertrap VI, VII en VIII) zijn zeer geschikt voor landbouw en vormden mede daarom, vooral in het verleden, een aantrekkelijk vestigingsgebied. Ook is het grondwaterpeil een indicatie voor de conservering van metalen en organische resten, hoe beter de ontwatering hoe slechter de conservering. Doordat het plangebied zich binnen de bebouwde kom van Venray bevindt, is de grondwatertrap niet gekarteerd. Uit extrapolatie van grondwater gegevens buiten het plangebied is het aannemelijk dat het plangebied in een gebied ligt dat wordt gekenmerkt met een grondwatertrap VI dan wel VII. Vanwege deze diepe grondwaterstand is niet te verwachten dat de toekomstige bebouwing het grondwaterpeil zal beïnvloeden.

2.6 Archeologische waarden

Voor de uitkomst van het bureauonderzoek is het van belang de bekende archeologische waarden (al dan niet volledig onderzocht) te beschrijven. Een belangrijke informatiebron is het landelijke ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS), dat beheerd wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).¹⁸ In dit systeem worden alle archeologische gegevens verzameld en via internet zijn deze door bevoegden te raadplegen.

De bekende archeologische waarden zijn middels kaartmateriaal weergegeven in figuur 8. Tevens zijn in de figuur de indicatieve archeologische waarde en de in ARCHIS geregistreerde AMK-terreinen, waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeksmeldingen binnen een straal van 500 m weergegeven. Aangezien de gemeentelijke beleidskaart een hoger detailniveau heeft dan de landelijke IKAW (Indicatieve Kaart Archeologische Waarde) is de IKAW voor het onderzoek niet geraadpleegd.

Provinciale archeologische aandachtsgebieden provincie Limburg

De Provincie Limburg heeft in maart 2008 besloten haar verantwoordelijkheid voor archeologie te gaan beperken tot waarden van provinciaal belang. Daartoe heeft ze een aantal zgn. archeologische aandachtsgebieden aangewezen. Dit zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. De Provincie wil zich inzetten voor het behoud en onderzoek van archeologische waarden in deze gebieden. Het betreft zes soorten gebieden, verspreid over 16 verschillende gemeenten. Het uitgangspunt hierbij is niet de bescherming van het gehele aandachtsgebied. Het is immers niet van te voren bekend welke waarden aanwezig zijn en waar de vindplaatsen exact liggen. Basisprincipe voor het beleid is een hoge kwaliteit van het archeologisch onderzoek. Omdat niet alle vindplaatsen even belangrijk zijn en niet alle waardevolle vindplaatsen behouden kunnen blijven, zullen in het gehele archeologische onderzoekstraject keuzes gemaakt moeten worden. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen dus wel plaatsvinden in de geselecteerde gebieden, maar alleen als er in een vroegtijdig stadium adequaat archeologisch onderzoek wordt verricht. Er worden immers waarden verwacht die van provinciaal belang zijn.

Volgens de Provinciaal Archeologisch Aandachtsgebied kaart van de provincie Limburg ligt het plangebied niet binnen een Provinciaal Archeologisch Aandachtsgebied.¹⁹

¹⁸ Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

¹⁹ Provinciale archeologische aandachtsgebieden provincie Limburg

AMK-terreinen binnen het onderzoeksgebied²⁰

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van archeologische monumenten/terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op verschillende criteria (kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde). Op grond daarvan zijn deze ingedeeld in vier categorieën; terreinen met archeologische waarde, een hoge archeologische waarde, een zeer hoge archeologische waarde of een zeer hoge archeologische waarde met een beschermde status.

Het plangebied ligt binnen een AMK-terrein, dit is ook het enige AMK-terrein binnen het onderzoeksgebied (zie bijlage 2 en figuur 8). Dit AMK-terrein betreft een terrein van hoge archeologische waarde de stad Venray.

In het verleden uitgevoerde archeologische onderzoeken binnen het onderzoeksgebied²¹

Binnen het onderzoeksgebied zijn in de afgelopen jaren door verschillende archeologische bedrijven en instellingen in totaal twaalf archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het gaat daarbij om vijf bureauonderzoeken, drie booronderzoeken (verkenkend/karterend), een proefsleufonderzoeken, twee archeologische begeleidingen van graafwerkzaamheden en één onderzoeksvorm is onbekend (zie bijlage 3 en figuur 8).

De resultaten van de onderzoeken die rondom het plangebied zijn uitgevoerd laten zien dat na bureauonderzoeken vaak een vervolgonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek, bij één locatie is geen vervolgonderzoek uitgevoerd maar is de vergunning wel verleend bij twee anderen heeft na het bureauonderzoek (nog) geen vervolgonderzoek plaats gevonden. Na de drie booronderzoeken is voor één locatie een archeologische begeleiding uitgevoerd, een locatie is vrijgeven en van een derde is onbekend wat er gebeurt is. Op de locatie van de archeologische begeleiding zijn sporen aangetroffen die onderverdeeld kunnen worden in drie clusters. Cluster 1 betreft vijf waterputten die gedateerd kunnen worden tussen 1150 en 1700. Cluster 2 betreft de funderingsspooren van een gebouw dat gedateerd kan worden in de 16e en 17e eeuw. Cluster 3 betreft de funderingen van het gebouw dat rond 1700 gebouwd is en waarvan het noordelijke deel gesloopt is in het midden van de 20e eeuw en het zuidelijke deel in 2014. Op één locatie is zonder vooronderzoek gelijk een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij geen behoudenswaardige vindplaats is aangetroffen. Op een andere locatie is zonder vooronderzoek gelijk een archeologische begeleiding uitgevoerd. Hierbij zijn sporen en vondstmateriaal aangetroffen uit de periode Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De sporen betreffen een 12^e-eeuwse verdedigingsgracht, de Burggraaf, met haaks daarop een oudere greppel, drie beerputten uit de Nieuwe tijd, afvalkuilen uit de Nieuwe tijd en enkele grafkuilen van het oude kerkhof.

Vondstmeldingen binnen het onderzoeksgebied²²

In ARCHIS staan alle bekende archeologische vondstmeldingen geregistreerd. Binnen het plangebied zijn geen vondstmeldingen geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied staan 16 vondstmeldingen geregistreerd (zie bijlage 4 en figuur 8).

De vondsten die rondom het plangebied zijn gedaan laten zien dat er menselijke activiteiten hebben plaats gevonden in het onderzoeksgebied in de perioden vanaf Paleolithicum tot heden al licht er een duidelijke nadruk op de perioden Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd wat te maken heeft met de ligging van het plangebied in de historische kern van Venray.

²⁰ Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

²¹ Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

²² Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

Wetenschappelijke publicaties, archieven en provinciaal archeologisch depot

In het kader van dit bureauonderzoek zijn een aantal de publicatie van archeologische onderzoeken in het plangebied geraadpleegd. De resultaten hiervan zijn hieronder samen gevat. Er heeft in het kader van dit bureauonderzoek geen archiefonderzoek plaats gevonden, aangezien verwacht werd dat dit voor dit plangebied geen meerwaarde zou hebben.

Ongeveer 155 meter ten noordoosten van het plangebied heeft Synthegra een bureauonderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de Schoolstraat 4-6.²³ Op basis van het bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Zowel op de IKAW als op de Cultuurhistorische Waardekaart van Limburg geldt een onbekende archeologische trefkans, vanwege de ligging in bebouwd gebied. Op basis van de aangrenzende zones wordt verwacht dat het plangebied in een golvende dekzandvlakte ligt dat is afgedekt door zwarte enkeerdgronden (plaggendek). Deze landschappelijke waarden staan aangegeven als zones waarvoor een hoge archeologische trefkans geldt. Als woon- en verblijfplaats kozen de prehistorische bewoners vaak voor hoger liggende terreingedeelten in het landschap, bij voorkeur in de buurt van water. Uit herhaalde bewoning van dekzandruggen kan worden afgeleid dat deze een belangrijke rol hebben gespeeld in het functioneren van de laat-paleolithische en mesolithische nederzettingssystemen. Het plangebied ligt echter lager in vermoedelijk een golvende dekzandvlakte op tenminste 1 km ten noordwesten en ten zuidoosten van respectievelijk de Oostrumsche Beek en de Loobeek. Mogelijk ligt het dorpshart en ook het plangebied op een dekzandrug. Directe aanwijzingen voor bewoning uit deze periode zijn in de omgeving van het plangebied echter niet aangetroffen. Eventueel aanwezige resten kunnen door de gracht (Burggraaf) en/of bebouwing vanaf de Late-Middeleeuwen zijn aangetast. De verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum is daarom middelhoog voor het plangebied. Ook voor de later ontstane landbouwsamenlevingen bleef het plangebied een redelijk aantrekkelijke bewoningsplaats. Dit wordt bevestigd door vondsten uit zowel het Neolithicum als de Bronstijd en IJzertijd die binnen de golvende dekzandvlakte in de directe omgeving zijn gedaan. Om die reden is de verwachting voor het aantreffen van nederzettingen uit het Neolithicum tot en met de ijzertijd Middelhoog. Voor de periode Romeinse tijd en Vroege-Middeleeuwen geldt een hoge archeologische verwachting. In de onmiddellijke omgeving van het plangebied, binnen een straal van 100 m zijn meerdere nederzettingen en losse vondsten gedaan uit zowel de (laat-)Romeinse periode als uit de Vroege-Middeleeuwen. Concreet worden resten verwacht uit de laat-Romeinse tijd enerzijds en uit de periode vanaf circa 700 (laat-Merovingische periode) anderzijds. Er zijn (nog) geen gegevens bekend over een zekere continuïteit van bewoning tussen het wegtrekken van de Romeinen in de 4^e eeuw en de eerste nederzettingssporen uit circa 700. Het voorkomen van enkeerdgronden (plaggendek) bevestigt de verwachting dat de gronden rondom het dorpshart van Venray eeuwenlang in gebruik zijn geweest als akker- en bouwlandgebied. Dit bodemtype wordt gekenmerkt door een plaggendek dat met name vanaf de Late-Middeleeuwen is ontstaan, toen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd ingevoerd. Door dit plaggendek zijn de eventueel aanwezige resten uit het Laat-Paleolithicum tot en met de Vroege-Middeleeuwen afgedekt, waardoor ze naar verwachting goed zijn geconserveerd voor zover deze niet zijn aangetast door de gracht (Burggraaf) en/of bebouwing vanaf de Late-Middeleeuwen. De eventueel aanwezige resten uit deze perioden worden dan ook in of onder het plaggendek in de oorspronkelijke podzolgrond verwacht. Het plangebied ligt aan de Schoolstraat en maakt onderdeel uit van het historische dorpshart van Venray. Op het historisch kaartmateriaal komt naar voren dat het plangebied sinds tenminste begin 19^e eeuw bebouwd gebied was. Waarschijnlijk kunnen ter plaatse nog nederzettingen- of bouwhistorische resten worden verwacht die teruggaan tot circa 1500 of de Late-Middeleeuwen. In het oosten aan het plangebied grenzend werden de resten aangetroffen van de voormalige Burggraaf of 'stadsgracht' uit de periode 1200-1500. Deze gracht omsloot de laatmiddeleeuwse kern van Venray. Ter plaatse van deze gracht werden aardewerkresten uit de periode 13^e tot en met de 18^e eeuw aange-

²³ Hagens, 2011.

troffen. Mogelijk bevinden zich nog restanten van deze 3 m diepe gracht binnen het plangebied. Op basis van deze gegevens kan ook aan de periode Late-Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd een hoge archeologische verwachting worden toegekend. Deze resten worden in het plaggendek (vanaf het maaiveld) verwacht. De diepere sporen uit deze perioden, zoals paalkuilen en afvalkuilen, kunnen tot onder het plaggendek reiken of binnen de mogelijk aanwezige dichtgegraven of dichtgeslibde gracht.

Ongeveer 155 meter ten noordoosten van het plangebied heeft Econsultancy een bureauonderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de Hoenderstraat 1-5.²⁴ Volgens de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting is de kans op het voorkomen van archeologische resten middelhoog voor resten vanaf het Neolithicum tot en met de Romeinse tijd en hoog voor resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. De archeologische resten worden verwacht onder en in een eventueel aanwezig esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. Vanwege de ligging van het plangebied in de historische kern van Venray aan een weg die teruggaat tot in ieder geval de 16^e eeuw (maar dus mogelijk ook langer), en vanwege de aanwezigheid van zowel nog bestaande als inmiddels gesloopte bebouwing uit de (vroeg) 18^e eeuw in het plangebied, is met name de verwachting dat er archeologische resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd in het plangebied aanwezig zijn hoog. Omdat van archeologische resten uit het Laat - Paleolithicum en Mesolithicum uitsluitend vuurwerkstrooiingen en gebruiksvoorwerpen worden verwacht in de nabijheid van beekdalen is de verwachting dat deze in het plangebied aanwezig zijn laag. Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek en gezien de kleine omvang van het plangebied adviseert Econsultancy om het plangebied nader te onderzoeken door middel van een archeologische begeleiding protocol opgraven.

Ongeveer 170 meter ten noordoosten van het plangebied heeft Econsultancy een bureauonderzoek en booronderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de Hoenderstraat 1-5.²⁵

Uit de landschappelijke ligging centraal op een dekzandruggencomplex blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum bewoonbaar is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Uit de archeologische waarnemingen uit de omgeving van het plangebied blijkt dat hier tot dusver voornamelijk waarnemingen van vondsten uit de IJzertijd tot Nieuwe tijd zijn gedaan. Op basis van de bodemkaart wordt verwacht dat er in het plangebied mogelijk een esdek aanwezig is. In het plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is middelhoog voor resten vanaf het Neolithicum. Omdat van archeologische resten uit het Laat - Paleolithicum en Mesolithicum uitsluitend vuurwerkstrooiingen en gebruiksvoorwerpen worden verwacht in de nabijheid van beekdalen is de verwachting dat deze in het plangebied aanwezig zijn laag. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Uit het karterende booronderzoek bleek dat het bodemprofiel in het plangebied bestaat uit zandafzettingen van de Formatie van Boxtel. Mogelijk heeft zich hierop een hoge enkeerdgrond ontwikkeld, maar het profiel is dermate verstoord dat niet met zekerheid te zeggen is. Deze verstoring hangt vermoedelijk samen met de voormalige bebouwing in het plangebied. De voormalige bebouwing in het plangebied kan op basis van de informatie uit het bureauonderzoek en het booronderzoek teruggaan tot de 16^e eeuw en mogelijk vroeger. In het verstoorde deel van het bodemprofiel zijn twee fragmenten aardewerk uit de 16^e – 17^e eeuw aangetroffen. Daarnaast is er bij het booronderzoek ook veel recent materiaal aangetroffen. Mogelijk is het gehele verstoorde pakket in het plangebied een cultuurlaag die samenhangt met de voormalige bebouwing. Mogelijk aanwezige archeologische resten kunnen direct onder het maaiveld worden verwacht. Indien er graaf- en of bouwwerkzaamheden in het plangebied zullen worden uitgevoerd dan kan hierbij een mogelijke vindplaats worden verstoord.

²⁴ Schutte, 2014.

²⁵ Stiekema, 2012a.

De resultaten uit het vooronderzoek hebben vervolgens heeft geleid tot een archeologische begeleiding.²⁶ Tijdens het veldonderzoek zijn er 52 sporen aangetroffen. Deze sporen kunnen onderverdeeld worden in drie clusters.

Cluster 1 betreft een vijftal waterputten. De waterputten zijn niet gecoupeerd (op S34 na, die deels is gecoupeerd), waardoor een datering plaats vindt op basis van scherven aangetroffen bij het opschaven van het vlak. De datering is hiermee minder nauwkeurig. De oudste waterput is S50. Bij het opschaven van het vlak is een scherf Elmpster waar (1150 – 1350) aangetroffen. Waterput S20, die oversneden wordt door S21 kan gedateerd worden in de eerste helft van de 16^e eeuw op basis van een fragment van een grape (r-gra-98). S34 is de enige waterput die deels is gecoupeerd. Deze plaggenput kan op basis van het aangetroffen vondstmateriaal gedateerd worden in de 18^e of 19^e eeuw. Omdat de waterput deels onder kelder S7 ligt is een inpandige waterput niet erg waarschijnlijk. De waterput is vermoedelijk ouder dan het huis en kan daarmee in de 17^e eeuw gedateerd worden. De laatste waterput S18 kan niet op basis van vondstmateriaal gedateerd worden.

Cluster 2 betreft de fundamente van een op poeren gebouwd gebouw. De aangetroffen funderingen zijn gemetselde met rode redelijk zachte bakstenen met een formaat van 24 x 11 x 5 cm. Het voegwerk is gedaan met zachte kalkmortel. S38 en S47 betreffen bakstenen poeren van 0,7 x 0,7 m, die nog drie lagen dik waren. S36 betreft de fundering van een muur. De top van de muur is één steens breed en was nog over negen rijen bewaard gebleven. De muur kende een trapfundering met een verspringing van een halve baksteen direct boven de onderste laag en een tweede verspringen van weer een halve baksteen boven de derde rij van onder. S46 betreft een greppeltje van 3 m lang en 15 cm diep. Het zou om een uitbraaksleuf kunnen gaan van de achtergevel van het gebouw. In de vulling van het spoor is een scherf Elmpster aardewerk (1150 – 1300) aangetroffen. S52 betreft een kuil, die niet gecoupeerd kon worden. Het zou om een uitgegraven poer kunnen gaan. Vanwege het ontbreken van vondstmateriaal is het moeilijk om de structuur te dateren. Vanwege het baksteenformaat zou het goed kunnen dat het gebouw in de 16^e of 17^e eeuw gedateerd kan worden. Mogelijk behoort een van de waterputten (S20, S21, S18) tot dit gebouw. De functie van het gebouw kan niet worden bepaald.

Cluster 3 betreft de fundamente van de gebouwen die zichtbaar zijn op de kaart van 1832. Tijdens de bovengrondse sloop waren muurankers aanwezig waar de data 1723 en 1743. Vermoedelijk dateren deze gebouwen dan ook uit het begin van de 18e eeuw. Het noordelijke deel is gesloopt in het midden van de 20e eeuw, het zuidelijke deel is in 2014 gesloopt. Van het zuidelijke deel zijn een drietal kelders aangetroffen, twee in het zuiden (S3 en S4) en een in het westen (S7). S1 betreft de voorgevel. Deze is niet vrijgelegd, omdat hij bewaard zou blijven om de bouwput van stabiele wanden te voorzien. S2 betreft de locatie van een bovengrondse haard. Van het noordelijke deel zijn alleen uitbraaksporen aangetroffen (S41, S51). Vermoedelijk is ook S28 een uitbraaksleuf. S27 is een dumpkuil vol met bouwpuin (met name baksteen). S35 betreft het restant van een afvoerputje.

Het hele zuidelijke gebouw was opgetrokken met rode bakstenen met een formaat van circa 25 x 11 x 5 cm. Zij zijn opgetrokken in wild verband en gevoegd met redelijk harde kalkmortel. S4 betreft een grote kelder van 5,5 x 5,5 m en 1,20 m diep. De wanden en de vloer waren bepleisterd met stuc van circa 2 cm dik. Ook de vloer bestond uit rijen bakstenen in wild verband. In de gevelmuur is een aanzet tot een gewelf waargenomen. Kelder S3 is smaller dan S4 en meet 5 x 1,5 m en was 1,20 m diep. De kelder ligt 0,5 m ten westen van kelder S4. Opvallend is dat gevelmuur S1 niet doorloopt tussen de twee kelders. Dit zou kunnen aangeven dat het oorspronkelijk om twee gebouwen zou gaan. Dit lijkt ook te zien te zijn op de foto van de voorgevel waar de ramen op verschillende hoogtes zijn ingemetseld (zie afbeelding 18). De kelder is op dezelfde wijze gemetseld als kelder S4, met stuc, vloer en gewelf. S10 en S12 zijn de muren van de kelder. S11 is een trapje van 1 meter breed waarmee de kelder vanaf de begane grond bereikbaar mee was. De toegang naar dit trapje is later dichtgemetseld. Muur S5 is de achtermuur van beide kelders. In het westen is een deuropening aangetroffen van 1 m breed (S13), hierachter ligt een vloertje met oranje rode plavuizen van 22 x 22 cm. De westelijke

²⁶ Hos, 2015.

kelder (S7) meet 6,5 x 3 m en is ook 1,20 m diep. De wanden zijn op eenzelfde wijze gemetseld en bepleisterd als S3 en S4. De kelder heeft aan de oostkant van de zuidelijke muur een trapje van 1,5 m breed (S15). Deze kelder was nog in gebruik vlak voorafgaand aan de sloop.

Van het noordelijke deel van het gebouw zijn alleen de uitbraaksleuven aangetroffen (S41, 51 en vermoedelijk S28). In S41 is een dumpkuil met veel metaal en puin aangetroffen. Ook S27 betreft een dumpkuil met voornamelijk veel baksteen. S40 en S42 zijn kuilen met 19^e-eeuws vondstmateriaal erin. De overige sporen betreffen met name ondiepe vlekken van de bovenliggende ophoginglagen. Verder zijn er een viertal paalkuilen aangetroffen (S26, S29, S33 en S43), die niet aan een structuur gelinkt kunnen worden. In werkput 1 is niet verdiept tot in het gele zand. Hier zijn een betonnen put (S16) en de voorgevel van het gebouw dat in de 20^e eeuw gebouwd is (S19) aangetroffen.

Ongeveer 200 meter ten noordoosten van het plangebied heeft Econsultancy een archeologische begeleiding uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan het Monseigneur Goumansplein.²⁷

Tijdens het archeologisch onderzoek zijn sporen en vondstmateriaal aangetroffen uit de periode Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het gaat om een 12^e-eeuwse verdedigingsgracht, de Burggraaf, die al op verschillende locaties in het centrum van Venray is aangesneden. Tot op heden was het oudste vondstmateriaal uit de Burggraaf afkomstig uit de 15^e eeuw, toen de gracht door de uitvinding van het buskruit al geen verdedigende functie meer had. Dit materiaal dateert de (gedeeltelijke) demping of illustreert het gebruik als dorpsriool. Tijdens het archeologisch onderzoek op het Mgr. Goumansplein zijn 266 stuks vondstmateriaal (waarvan het overgrote deel aardewerk) met een totaalgewicht van 19,3 kg verzameld uit de vulling van de gracht. Het meeste materiaal dateert uit de periode 1600-1900, maar er is ook aardewerk aangetroffen uit de periode 1150-1350. Dit is dan het oudste materiaal dat tot nu toe bij archeologisch onderzoek in de vulling van de Burggraaf is aangetroffen. Haaks op de Burggraaf is ook een oudere greppel aangetroffen. Deze greppel is ruim twee meter breed en heeft een lichtere vulling. Ook deze greppel is op aanwijzing van leden van de Heemkunde-kring elders in de kom van Venray waargenomen, maar destijds werd er geen vondstmateriaal in aangetroffen. Tijdens het huidige onderzoek is wel een kleine hoeveelheid aardewerk uit de vulling geborgen. Het gaat om enkele fragmenten uit de periode 1400-1900, maar de meerderheid komt uit de periode 1150-1500. Bovendien wordt de greppel oversneden door de Burggraaf, waardoor deze vermoedelijk voor de 12^e eeuw dateert. Het vondstmateriaal kan de demping van de greppel dateren in de Late-Middeleeuwen B. Ondanks de ligging in de dorpskern van Venray is de hoeveelheid bewoningssporen binnen het plangebied beperkt. Drie beerputten hebben mogelijk toebehoord aan bewoning langs de Eindstraat. Deze zijn vermoedelijk in de tweede helft van de 20^e eeuw geleegd en nadien gedempt met grond en baksteenpuin. In twee van de beerputten is onderin de vulling materiaal van kunststof aangetroffen, de derde beerput was van beton. Verder zijn een aantal afvalkuilen aangetroffen die vermoedelijk alle in de Nieuwe tijd dateren. In alle afvalkuilen waren hoeveelheden baksteenpuin en mortel of beton aanwezig. In enkele kuilen is daar-naast wat aardewerk aangetroffen. Dit betrof industrieel wit aardewerk en porselein uit de 19e eeuw. Eén van de kuilen dateerde uit de Late-Middeleeuwen. Deze werd aangetroffen bij de aanleg van het vlak toen de ingegraven bodem van een kan werd geraakt van handgevormd grijsbakkend aardewerk uit de periode 1300-1500. Er was geen insteek herkenbaar, ook zijn niet alle fragmenten aardewerk teruggevonden. Tot slot werden aan de oostrand van het plangebied, ter hoogte van het voormalige kerkhof, enkele grafkuilen aangetroffen. Het kerkhof is na het buiten gebruik stellen in 1972 in fasen geruimd. In de grafkuilen werden geen menselijke resten meer aangetroffen. Wel werd in één van de kuilen nog een kunststof handgreep van een lijkist aangetroffen.

Ongeveer 225 meter ten zuiden van het plangebied heeft RAAP een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor het plangebied De Gouden Leeuw.²⁸ In de zuidwestelijke zone van het onderzoeksgebied

²⁷ Glind, 2016.

²⁸ Schryvers, 2006.

zijn enkele sporen aangetroffen die dateren uit de beginperiode van het ontstaan van het esdek. Het gaat om kleine greppels (mogelijk perceelsscheidingen) en een paalkuil. In relatie tot deze sporen zijn enkele archeologische vondsten daterend uit de Nieuwe tijd aangetroffen. In de rest van het onderzoeksgebied zijn alleen recente vergravingen aangetroffen. In de centrale en noordelijke zone van het onderzoeksgebied zijn bij de aanleg van de sleuven enkele archeologische vondsten uit de Prehistorie gevonden. Deze vondsten wijzen op de nabijheid van een prehistorische nederzetting, maar het ontbreken van grondsporen in de proefsleuven wijst er op dat de nederzetting of het huiserf zich buiten het onderzoeksgebied bevindt. De archeologische vondsten maken waarschijnlijk deel uit van een groter nederzettingsterrein dat zich buiten het plangebied voortzet. Gesteld kan worden dat het plangebied onderdeel was van zogenaamde 'Celtic Fields' uit de IJzertijd.

Ongeveer 380 meter ten oosten van het plangebied heeft Econsultancy een bureauonderzoek en booronderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de hoek Prins Bernhardstraat – Julianasingel.²⁹ Uit de landschappelijke ligging centraal op een dekzandruggencomplex blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Uit de archeologische waarnemingen uit de omgeving van het plangebied blijkt dat hier tot dusver voornamelijk waarnemingen van vondsten uit de IJzertijd tot Nieuwe tijd zijn gedaan. Uit het booronderzoek bleek dat de top van de bodemprofielen in 4 van de 5 boringen verstoord is tot een diepte van 120-160 cm -mv. Deze verstoring hangt vermoedelijk samen met de huidige bebouwing en voormalige saneringswerkzaamheden. Vanwege de grootschalige bodemverstoringen in het plangebied tot grotendeels diep in de natuurlijke dekzandafzettingen, is er geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden. De gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied kan daarom naar laag worden bijgesteld voor alle perioden.

Ongeveer 430 meter ten noordoosten van het plangebied heeft SRE Milieudienst een bureauonderzoek uitgevoerd voor de renovatie van het gemeentehuis.³⁰ Uit het bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde verwachting ten aanzien van de archeologische waarden opgesteld. Dit verwachtingsmodel maakt onderscheid in twee perioden. Paleolithicum en Mesolithicum: Voor deze perioden heeft het plangebied een lage archeologische verwachting. Resten uit deze perioden zijn te verwachten aan de randen van de dekzandrug waarop Venray is gesitueerd, langs de beekdalen ten noorden en ten zuiden van deze dekzandrug. Neolithicum tot en met Nieuwe tijd: De situering van het plangebied op het centrale en hoogste gedeelte van een dekzandrug tussen twee beekdalen en het feit dat zich hierop vanaf de Late-Middeleeuwen een uitgestrekt esdek heeft gevormd, maken dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt ten aanzien van de gehele periode waarin de mens landbouw bedreef, dus tot en met de Nieuwe tijd. Deze hoge verwachting wordt versterkt door archeologische vondsten uit deze periode, met name uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd, die zijn gedaan in de directe nabijheid van het plangebied. De middeleeuwse omgrachting van het centrum van Venray doorsnijdt het zuidelijke deel van het plangebied en bovendien ligt het plangebied op een steenworp afstand van de Sint Petrus Bandenkerk, de oude (middeleeuwse) parochiekerk van Venray en is de locatie van het 15^e-eeuwse klooster Jeruzalem centraal in het onderzoeksgebied gesitueerd. Uit archeologisch onderzoek in 1993 in de directe nabijheid van de kerk is gebleken dat de nederzettingsgeschiedenis van Venray teruggaat tot de Karolingische en waarschijnlijk zelfs de Merovingische tijd. Bovendien is het plangebied gesitueerd binnen de historische dorpskern van Venray die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) staat aangegeven als een terrein van hoge archeologische waarde.

²⁹ Stiekema, 2012b.

³⁰ Schotten & Wagemans, 2009.

Ongeveer 430 meter ten zuidoosten van het plangebied heeft Aeres Milieu een bureauonderzoek en booronderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de Kruisstraat 2a-b.³¹ Het plangebied ligt op de flank van de hoge zandgronden ingeklemd tussen het beekdal van de Oostrumse beek en de Loobeek. Op basis van de gegevens op de geomorfologische kaart ligt het plangebied waarschijnlijk op een dekzandrug. Gedurende het (Laat-)Paleolithicum en het Mesolithicum lag het plangebied mogelijk te ver van de beken voor bewoning. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een lage verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum tot en met het Mesolithicum. Vanaf het Neolithicum tot en met de Vroege-Middeleeuwen heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden. De ligging op een dekzandrug was een aantrekkelijke vestigingsplaats voor agrarische bewoning. In de omgeving zijn meerdere nederzittingsresten en ook losse vondsten bekend uit de periode Neolithicum - Late IJzertijd. Daarom wordt aan het plangebied een hoge verwachting toegekend voor zowel vindplaatsen uit de perioden Neolithicum tot en met de Vroege-Middeleeuwen. Het plangebied ligt aan de zuidelijke rand van de oude bewoningskern van Venray. De eerste vermelding van Venray stamt uit het begin de 13^e eeuw, maar gaat mogelijk terug tot in de Vroege-Middeleeuwen. Op basis van bestudering van historische kaarten blijkt er in het noordelijk deel van het plangebied bebouwing te hebben gestaan in de 20^e eeuw. Daarvoor was het plangebied echter onbebouwd en in gebruik als boomgaard en tuin. Er geldt een hoge verwachting voor archeologische resten uit de periode Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd. Op basis van het uitgevoerd verkennend veldonderzoek d.m.v. boringen kan worden gesteld dat de hoge zwarte enkeerdgronden in ofwel lemig fijn zand (zEZ23), ofwel in leemarm/zwak lemig fijn zand (code zEZ21), zoals verwacht op basis van het bureauonderzoek, niet aanwezig lijken te zijn binnen het plangebied. De bodem bestaat uit verschillende opgebrachte pakketten, de ongestoorde bodem werd niet aangetroffen. De bodem is dus volledig verstoord. Door de mate van bodemverstoring kan de archeologische verwachting van het bureauonderzoek voor alle perioden naar laag worden bijgesteld.

Uit de beschikbare en relevante publicaties van de omliggende archeologische onderzoeken blijkt dat er rondom het plangebied een lage verwachting is voor de perioden (Laat-) Paleolithicum en Mesolithicum en Middenhoog tot hoog voor de perioden Neolithicum en IJzertijd. De resultaten van gravende onderzoeken hebben alleen resten uit de IJzertijd, Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd opgeleverd.

Aanvullende informatie

Archeologische Verenigingen

Voor aanvullende informatie is contact gezocht met de plaatselijke Archeologische Werkgroep Venray. Deze hebben medegedeeld: *'Wij hebben geen aanvullende informatie over het gebied. Bij de bouw van de Rabobank zijn sporen van bewoning uit de 16^e eeuw aangetroffen. Dit is vlakbij jullie gebied, waar dus ook een grote trefkans is voor bewoning uit de LME en NT.'*

2.7 Beschrijving van het historische gebruik

In het plangebied kunnen naast archeologische sporen ook historische relictten voorkomen die nog in het landschap zichtbaar zijn. Het gaat hierbij om historisch geografische relictten zoals nederzettingvormen en wegen- en kavelpatronen. Veel van deze bewaard gebleven historische geografie geeft door de herverkavelingen in de tweede helft van de 20^e eeuw een incompleet beeld van het historisch landschap. Historische kaarten van vóór de herverkaveling zijn een goede aanvulling op het huidige incomplete beeld.

³¹ Diepen en Hagens, 2016.

Korte bewoningsgeschiedenis van Venray³²

In deze paragraaf wordt een bespreking van de bewoningsgeschiedenis van de streek gegeven. Een algemene ontwikkeling van de bewoningsgeschiedenis van Nederland wordt weergegeven in bijlage 5

Midden-Paleolithicum (300.000-33.000 voor Chr.)

Door geologische processen is het landschap uit het Vroeg Paleolithicum dermate geërodeerd en/of afgedekt, dat dit nauwelijks of niet herkenbaar is in het huidige landschap. Als gevolg hiervan kunnen geen goed onderbouwde uitspraken worden gedaan over de verwachte ligging van vindplaatsen uit deze perioden. Er zijn overigens wel zes losse vondsten uit het Midden Paleolithicum bekend, in twee gevallen betreft het een zogenaamde vuistbijl.

Laat-Paleolithicum (33.000-8.800 voor Chr.)

Tijdens grote delen van het Midden Weichselien (het Pleniglaciaal) overheersten kou en waarschijnlijk ook droogte; kenmerkend voor deze periode is een poolwoestijn. De ondergrond was permanent bevroren en alleen in de zomer ontdooide de bovengrond. In latere fasen van het Weichselien markeerden relatief snelle opeenvolgingen van koude en warme perioden de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen. De koudere perioden (Oude en Jonge Dryas stadiaal) kenmerkten zich door een boomloos en open landschap met toendravegetatie van grassen, kruiden en dwergstruiken. In warmere perioden (Bølling- en Allerød-interstadiaal) steeg de gemiddelde julitemperatuur naar circa 15 °C. Hierdoor kon zich een meer taiga-achtige vegetatie vormen, waarbij een groot oppervlak (waaronder het onderzoeksgebied) bestond uit een gemengd dennen-berkenbos. Het bomenbestand (vooral berk en den) nam in het Allerød-interstadiaal toe, waardoor de typische taigabewoners (zoals rendieren) langzaam wegtrokken. Hun plaats werd ingenomen door bosdieren als eland, edelhert, wild zwijn en oerrund. In de gemeente Venray zijn uit deze periode verscheidene vindplaatsen bekend. Het betreffen vier vindplaatsen waar artefacten van de Tjongercultuur (rendierjagers) zijn aangetroffen en een vindplaats waar een pijlpunt (spits) van de Ahrensburgcultuur is aangetroffen. Deze mobiele gemeenschappen trokken in kleine familiegroepen door een bosrijk landschap dat doorsneden werd door diverse kleine beekjes en rivieren. De tijdelijke kampementen bevonden zich op gunstige plaatsen in het landschap en werden dan ook herhaaldelijk bezocht. Geschikte locaties, zoals donken en dekzandruggen, lagen in de nabijheid van water, zodat optimaal gebruik kon worden gemaakt van de diversiteit aan natuurlijke voedselbronnen, drinkwater en transportroutes. Aangenomen wordt dat ze in de koudste fase warmere en beschutte oorden opzochten ten zuiden van Nederland. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen verschillende locaties (zeven stuks) waar archeologische resten uit het Laat Paleolithicum zijn aangetroffen. De archeologische resten bestaan uit artefacten gemaakt van vuursteen. Op vier plekken betrof het een 'losse vondst' en op drie locaties is een concentratie van artefacten aangetroffen (kampementen). Er ligt een kampement ten zuidwesten van het Zwart Water, één op de beekdalrand van de Loobeek bij Loobeek en één op de beekdalrand van de Boddebroeker Loop.

Mesolithicum (8.800-4.900 voor Chr.)

De aanvang van het Mesolithicum werd gekenmerkt door de overgang van het toendralandschap naar een gesloten berkenbos, gevolgd door een gesloten dennenbos (taiga). Vanaf het Boreaal (9.000-8.000 jaar geleden) arriveerden de eerste warmteminnende planten (zoals de hazelaar en eik), waarbij het aandeel den en berk snel werd teruggedrongen. Halverwege het Mesolithicum was het klimaat reeds dermate verbeterd dat de vegetatie voornamelijk bestond uit warmteminnende soorten. Op de hoger gelegen zandgronden ontwikkelde zich in korte tijd een eiken-berkenbos, in de beekdalen en andere lager gelegen delen werd de vegetatie gedomineerd door vochtige elzenbossen. De

³² Moonen et al, 2008

den was vrijwel verdwenen. Met name door de vrij snelle overgang van naaldbos met een relatief hoge verdamping naar loofbos met een relatief lage verdamping, trad er in het Atlanticum een sterke grondwaterspiegelstijging op. Deze vernatting had in het algemeen tot gevolg dat in de lage delen op grote schaal veenvorming (laagveen) optrad. Depressies en laagten (zoals beekdalen en vennen) groeiden hierdoor dicht. Als gevolg hiervan werd de afwatering van de Peelhorst belemmerd, waardoor vanuit de vennen hoogveen tot ontwikkeling kwam. Door de meer gesloten vegetatie en de kleinere fauna ontwikkelde de mens geleidelijk andere voedselpatronen. Het verzamelen van planten en vruchten, visvangst en jacht bleven belangrijk. Binnen de jacht verschoof het accent echter naar klein standwild, dat de grote kudden rondtrekkende dieren van het taigalandschap definitief vervangen had. De waterrijke gebieden vormden een ideale leefomgeving voor de mens door de grote verscheidenheid aan flora en fauna. Binnen deze gebieden zochten de bewoners de hoger gelegen punten in het landschap op. In het ritme van de seizoenen trok men rond in kleine groepen die waarschijnlijk in hutten en tenten bivakkeerden. Vuursteen bleef de belangrijkste grondstof voor werktuigen, maar men raakte steeds meer bedreven in de fijne bewerking ervan. Er ontstonden dan ook allerlei specialistische vormen zoals pijlschijven, stekers en schrabbers. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 72 verschillende locaties waar archeologische resten uit het Mesolithicum zijn aangetroffen. Het betreffen zowel 'losse vondsten' als 'kampementen'. Mesolitische vindplaatsen komen verspreid over de hele gemeente voor. De meeste vindplaatsen liggen echter op de rand van de Peelhorst waar zich de bovenlopen van de verschillende beken bevinden. Vindplaats 'Merselo-Haag' is waarschijnlijk de meest bekende.

Neolithicum (4.900-2.000 voor Chr.)

Bepalend voor de vegetatieontwikkeling vanaf het Neolithicum was de introductie van landbouw, ook wel aangeduid met de term 'neolithisering'. Met de introductie van de landbouw (meer specifiek de akkerbouw) stelde de mens geleidelijk andere eisen aan de landschappelijke omgeving. De locatiekeuze werd steeds meer bepaald door de mate waarin gronden geschikt waren als akkerareaal. Door het kappen van bos (waarvoor vuurstenen bijlen werden gebruikt) ontstonden open terreinen met grassen en kruidachtigen. Uit verschillende archeologische vondsten blijkt dat deze houtkap in deze periode ook binnen de gemeente Venray plaatsvond. Belangrijk voor de ontwikkeling van het landschap was dat vanaf het Neolithicum de houding van de mens tegenover de natuur geleidelijk veranderde: voor het eerst paste hij zijn leefomgeving aan. Het proces van neolithisering was lang en complex, waarbij met name in het begin sprake was van het naast elkaar bestaan van gemeenschappen van jager-verzamelaars en landbouwers. Het proces vond ook niet overal tegelijkertijd plaats in Nederland. Voor de zandgronden van Zuid-Nederland lijkt het aannemelijk dat de overschakeling van jagen/verzamelen naar landbouw pas in de loop van het Neolithicum op gang kwam en pas aan het einde van het Neolithicum was voltooid. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 145 verschillende locaties waar archeologische resten uit het Neolithicum zijn aangetroffen. Het betreffen zowel resten van duidelijke jager-verzamelaars gemeenschappen (130) als resten van landbouwende gemeenschappen (15). De jager-verzamelaars resten zijn vooral losse vondsten zoals (fragmenten van) vuursteen bijlen en spitsen. De resten zijn op het gehele grondgebied van de gemeente aangetroffen, maar komen vooral voor ten zuidoosten van Ysselsteyn en in het gebied tussen de Oostrumse Beek en de Lollebeek. De resten uit het Neolithicum die toe te schrijven zijn aan een landbouw-gemeenschap betreffen losse vondsten en nederzettingen (7). Deze vindplaatsen liggen met name in het gebied tussen de Oostrumse Beek en de Lollebeek.

Bronstijd (2.000-800 voor Chr.)

Terwijl in grote delen van het dekzandgebied het gesloten eiken-berkenbos nog domineerde, ontstonden in gebieden met (relatief) intensieve landbouw mogelijk al in de Bronstijd de eerste heidevelden. Deze ontstonden als gevolg van beweiding van gekapte bosgronden, waardoor jonge zaailingen zich niet konden ontwikkelen. De Bronstijd dankt zijn naam aan de introductie van brons, een legering van koper en tin. Gedurende de Bronstijd nam de bevolking verder toe, vingen de eerste structurele

landbouwactiviteiten aan, nam het areaal landbouwgrond geleidelijk toe en werd veel energie gestoken in de aanleg van grafheuvels en de inrichting van deze graven. Zo'n laatste rustplaats was echter maar aan enkelen voorbehouden. Tegen het einde van de Bronstijd treedt er een verandering op in de wijze van begraven. Er worden geen grote grafheuvels meer gebouwd. Steeds meer mensen worden na hun dood gecremeerd. De as werd in een urn gedaan, en begraven onder een klein heuveltje. Zo ontstonden uitgestrekte urnenvelden, die eeuwenlang in gebruik bleven. Het aantal archeologische vindplaatsen uit de Bronstijd, binnen het grondgebied van de gemeente, is beperkt (28). Het betreffen losse vondsten, nederzettingen en rituele deposities. De nederzettingen zijn zowel aangetroffen op de hoger gelegen gronden tussen de Loobeek en de Oostrumse Beek als in het gebied tussen de Oostrumse beek en de Lollebeek.

IJzertijd (800-12 voor Chr.)

Gedurende de IJzertijd nam het areaal landbouwgrond en heidevelden verder toe ten koste van het areaal eiken-berkenbos. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de bewoning op de zandgronden zich in de IJzertijd kenmerkte door verspreid in het landschap liggende boerderijen. Rond deze boerderijen bevond zich dan het akkerareaal. De boerderijen werden met een zekere regelmaat verplaatst. De geregelde verplaatsing hing samen met de eenvoudige wijze van beakkering die zorgde voor een snelle uitputting van de bodem. Hierdoor moesten geregeld nieuwe akkerarealen ontgonnen worden. De akkers werden vooral aangelegd op de relatief hooggelegen gebiedsdelen die tevens een natuurlijke vruchtbaarheid hadden. Een nieuwe boerderij werd gebouwd in de buurt van de akkers die op dat moment in gebruik waren. Dit patroon van 'zwervende erven' resulteerde na verloop van tijd in een landschappelijke eenheid met een grote dichtheid en verscheidenheid aan archeologische resten: boerderijen, grafvelden en sporen van akkerarealen. In de loop van de IJzertijd werden de erven plaatsvaster en ontstonden kleine dorpjes. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 53 verschillende locaties waar archeologische resten uit de IJzertijd zijn aangetroffen. Het betreffen veelal resten van grafvelden of nederzettingen. De nederzettingen zijn zowel aangetroffen op de hoger gelegen gronden tussen de Loobeek en de Oostrumse Beek als in het gebied tussen de Oostrumse beek en de Lollebeek. Noemenswaardig zijn de archeologische resten die ter plaatse van De Hulst zijn aangetroffen.

Romeinse tijd (12 voor-450 na Chr.)

Rond 50 v. Chr. krijgen de bewoners van Zuid-Nederland te maken met de grootschalige veldtochten van de Romeinse legers. Daarmee begint in ons land de Romeinse tijd, die tot ongeveer 400 na Chr. zou duren. De zuidoever van de Rijn werd ingericht als rijksgrens (limes), die werd versterkt met forten (castella). Zuid-Nederland werd een Romeinse provincie. De inheemse bewoners van dit gebied namen delen van de Romeinse levensstijl over. Dat is terug te zien in voorwerpen, kleding, gebouwen (tempels, badhuizen), het gebruik van geld en de organisatie van de economie (villa's, steden). De bewoning ging zich concentreren in kleine gehuchten die vaak aan de rand van de uitgestrekte akkerarealen lagen. Ook kwam het landschap nog meer ten dienste van de mens te staan, hetgeen leidde tot een sterke afname van het bosbestand. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 53 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Romeinse tijd zijn aangetroffen. Het betreffen veelal resten van grafvelden of nederzettingen. De nederzettingen zijn zowel aangetroffen op de hoger gelegen gronden tussen de Loobeek en de Oostrumse Beek als in het gebied tussen de Oostrumse beek en de Lollebeek. Bijzonder zijn de archeologische resten te noemen die ter plaatse van Hoogriebroek zijn gedaan.

Vroege-Middeleeuwen (450-1050 na Chr.)

Er is niet veel bekend over wat zich op het grondgebied van de gemeente Venray in de vijfde en zesde eeuw afspeelde. De schaarse archeologische vondsten uit deze periode doen vermoeden dat de bevolkingsdichtheid sterk afnam, en de economie kleinschalig en zelfvoorzienend was. Als gevolg hiervan trad een licht herstel van het bosareaal op. Vanaf de Karolingische tijd werd onder invloed

van een sterke bevolkingsgroei het landbouwareaal voortdurend uitgebreid, waarbij tevens het areaal heidevelden sterk toenam. De belangrijkste archeologische resten uit de Vroege Middeleeuwen zijn nederzettingen en grafvelden. Naarmate de kerkelijke organisatie zich uitbreidde werd het kerkgebouw steeds vaker het centrum van de nederzetting. De doden werden aanvankelijk begraven op grafvelden buiten de nederzettingen, en later bij of in de kerk. In de negende en tiende eeuw groeide de bevolking aanzienlijk en werd er op vele plaatsen een begin gemaakt met de ontginning van de woeste gronden. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 20 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Vroege Middeleeuwen zijn aangetroffen. Bijzonder is de ontdekking van een nederzettingscomplex ter plaatse van het Brukske en het Sint Antoniusveld. Ook in Venray zelf zijn archeologische resten uit de Vroege Middeleeuwen bekend. Tijdens een kleinschalige opgraving in 1993 is ter plaatse van het Wilhelminaplein aardewerk gevonden wat erop duidt dat deze plek al vanaf circa 700 na Chr. bewoond is.

Volle- en Late-Middeleeuwen (1050-1500 na Chr.)

Rond 1200 duikt Venray in de geschreven bronnen op als een nederzetting met de naam Rode. 'Rode' wijst op een nederzetting die door ontginning van bosgronden is ontstaan. In de 15e eeuw profiteert Venray van de bloei van het hertogdom Gelre. Er komt een monumentale kerk, toegewijd aan Sint Petrus' Banden, met een rijke beeldenschat. Rondom de oude kern ontstaan kerkdorpen met een eigen karakter: Castenray, Leunen, Merselo, Oostrum en Smakt. , Staatkundig behoorde Venray tot 1279 bij het graafschap Kessel. In dat jaar verkocht Hendrik IV van Kessel zijn graafschap aan Reinoud I van Gelre en sindsdien maakte Venray deel uit van het Overkwartier van Gelre met Roermond als hoofdplaats. Als gevolg van de sterke bevolkingsgroei werden nieuwe nederzettingen gesticht. Het grondgebied van de gemeente werd gaandeweg opgevuld met nederzettingen. Deze nederzettingen lagen niet meer centraal op de dekzandruggen maar op de flanken hiervan. Bovendien werden ze plaatsvast. Uitbreidingen van nederzettingen gingen samen met ontginningen. Ook de kleinere en meer geïsoleerd gelegen, minder vruchtbare gronden werden ontgonnen (zgn. kampontginningen). Daarnaast werden geleidelijk de relatief lager gelegen delen grenzend aan de oude akkercomplexen in gebruik genomen. Hierdoor ontstond langzaam maar zeker een groot aaneengesloten open akkercomplex met aan de randen zowel verspreide als geclusterde boerderijen. Venray, Veltum en Oirlo liggen niet op de rand maar vrij centraal op een dekzandrug. Op de historische kaarten worden ze omringd door velden. Zowel in Venray, Veltum als Oirlo zijn vroeg-middeleeuwse resten aangetroffen. De ligging in combinatie met de vroeg-middeleeuwse resten impliceert een permanente bewoning vanaf de Vroege Middeleeuwen. Als gevolg van de bloei van hertogdom Gelre onderging het dorp Venray een sterke groei. Rond 1400 was er een aanzet tot stadsontwikkeling. Het centrale deel van het dorp was omgracht (Burggraaf). De gracht omsloot een afgerond driehoekig terrein rond de St. Petruskerk, met een noordzijde van circa 250 m, en een zuid-west- en zuidoostzijde van ieder circa 300 m. De gracht had een breedte van circa 5 m en was circa 3 m diep. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 56 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Late Middeleeuwen zijn aangetroffen. Het betreffen vooral aardewerkscherven die zijn aangetroffen op de oude velden. In veel gevallen duiden deze scherven op het landbouwkundig gebruik van de velden en niet op de aanwezigheid van een nederzetting uit de Late Middeleeuwen. Het huishoudelijk afval (waaronder gebroken vaatwerk) werd namelijk samen met de potstalmest uitgereden over de akkers. Dit aardewerk wordt ook wel aangeduid met de term 'bemestings-aardewerk'. Dit betekent niet dat er onder de huidige esdekken geen nederzettingen uit de Volle- of Late Middeleeuwen verwacht kunnen worden. Onder de esdekken bij het Brukske, Merselo en Antoniusveld zijn namelijk vroeg- en volmiddeleeuwse nederzettingen ontdekt.

Nieuwe tijd (vanaf 1500 na Chr.)

Bij de Vrede van Munster (1648), die de 80-jarige oorlog beëindigde, bleef Venray deel uitmaken van het Habsburgse rijk. Na de Spaanse Successieoorlog (1715) werd het voormalige Gelderse Overkwartier verdeeld in een Oostenrijks, een Staats, een Pruisische en een Gulliks deel. Venray ging

deel uitmaken van de Pruisische provincie Gelder. De verdeling had plaatselijk gevolgen voor het landschap. Zo deed de Pruisische overheid meer dan de andere aan het stimuleren van ontginningen. Koning Frederik van Pruisen bood ontginners 30 daalders en 6 jaar ontheffing van grondbelasting. In 1792 trok een Frans leger de Oostenrijkse Nederlanden en Staats-Brabant binnen. Onder Frans gezag werden een aantal politieke wijzigingen doorgevoerd, zoals opheffing van de kloosters, afschaffen van de heerlijke rechten en indeling in nieuwe gemeenten, die het plaatselijk bestuur overnamen van de oude schepenbanken en de gemeenten. Deze politieke wijzigingen hadden ook landschappelijke gevolgen. Als gevolg van het afschaffen van de heerlijke rechten verviel de molen dwang. Dit betekende dat boeren voortaan vrij waren in de keuze voor een molenaar. Dure en veraf gelegen molens kwamen in de problemen. Ook voor de onontgonnen gebieden hadden deze politieke wijzigingen gevolgen. Deze waren voorheen eigendom van de hogere overheden, maar werden beheerd door het plaatselijk bestuur, nu werden ze formeel eigendom van de gemeenten. In de Nieuwe tijd zijn zowel de nederzettingen als het cultuurland behoorlijk uitgebreid. De agrarische nederzettingvorm bij uitstek was de zogenaamde verspreide bewoning. Boerderijen in nieuwe ontginningen stonden vrijwel steeds temidden van hun grondgebied. De groeiende bevolking leidde tot een grote behoefte aan nieuw bouwland. Dorpsbesturen verkochten heide om bepaalde dringende uitgaven te kunnen doen. Reparatie van oorlogsschade was in deze onrustige tijd vaak aanleiding om gemeente grond te verkopen. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 8 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Nieuwe tijd zijn aangetroffen. Het betreffen vooral veel aardewerkscherven die zijn aangetroffen op de oude velden. In veel gevallen zullen deze scherven, net als de scherven uit de Late Middeleeuwen, duiden op het landbouwkundig gebruik van de velden en niet op de aanwezigheid van een nederzetting uit de Nieuwe tijd. Naast archeologische resten zijn er veel landschappelijke elementen uit de Nieuwe tijd bewaard gebleven. Voor Venray zijn de kloosters heel bepalend geweest. Aanvullend vonden in de tweede helft van de 20e eeuw andere geleidelijke, groot-schalige en planmatige veranderingen in het landelijk gebied plaats. De geleidelijke veranderingen werden uitgevoerd door particulieren die voortdurend kleine ingrepen uitvoerden: het rooien van een houtwal, egalisatie van een dekzandkop en dergelijke. Daarnaast werden van hogerhand (onder andere ruilverkaveling 'Lollebeek') wegen, beken en akkerranden rechtgetrokken, nieuwe sloten aangelegd, terreinen geëgaliseerd en houtwallen gerooid. De ontginning van Ysselsteyn en de Vredepeel zijn hier goeie voorbeelden van. Uiteindelijk heeft het landschap hierdoor zijn huidige vorm gekregen.

Historisch kaartmateriaal

De situatie van het plangebied is op verschillende historische kaarten als volgt:

Tabel III. Geraadpleegd historisch kaartmateriaal

Bron	Periode	Kaartblad	Schaal	Omschrijving plangebied	Bijzonderheden/directe omgeving
Tranchot und v. Müffling kaart ³³	1819	19	1:20.000	Een groot perceel met aan de straat bebouwing.	Ten zuiden van het plangebied loopt een weg, met aan de wetzijde bebouwing aan deze weg. Rest van de directe omgeving in agrarisch gebruik
Kadastrale minuut ³⁴	1821	Gemeente Venray, Sectie C, Blad 05	1:2.500	Aan de straatzijde tuin, woonhuis en boomgaard achterzijde weiland. In het bezit van Pieter Smits uit Houten Hoek Venray.	Geen veranderingen
Bonneblad ³⁵ (nettekening)	1850-1864	52 Venlo	1:50.000	Geen veranderingen	Wegenpatroon is aangepast

³³ Beeldbank Vrije Universiteit

³⁴ Beeldbank Cultureelerfgoed

³⁵ Kadaster Topotijdreis (bron voor deze kaart en de hierop volgende kaarten in deze tabel).

Militaire topografische kaart (veldminuut)	1895	652	1:50.000	Geen veranderingen	Geen veranderingen
Militaire topografische kaart (veldminuut)	1911	652	1:50.000	Geen veranderingen	Geen veranderingen
Militaire topografische kaart (veldminuut)	1923	652	1:50.000	Geen veranderingen	Geen veranderingen
Militaire topografische kaart (veldminuut)	1936	652	1:50.000	Bebouwing in het plangebied toegenomen, ten westen van de woning staan twee woonhuizen ingetekend terwijl op het achter terrein vier bijgebouwen staan ingetekend.. Weiland is verdwenen buiten de bebouwing is de rest van het plangebied in gebruik als tuin/erf.	Uitbreiding bebouwing.
Topografische kaart	1955	52B	1:25.000	Bebouwing in het plangebied verandert, centraal in het plangebied staat één gebouw met daar omheen bijgebouwen.	Bebouwing toegenomen
Topografische kaart	1958	52B	1:25.000	Bebouwing aangepast aan de Merseloseweg staat aaneengesloten bebouwing met daar achter een bijgebouw.	Deken Thielenstraat gerealiseerd ten oosten plangebied
Topografische kaart	1967	52B	1:25.000	Intensiteit bebouwing afgenomen, aan de Merseloseweg staan drie losse gebouwen op het achter terrein vier losse gebouwen.	Intensiteit bebouwing afgenomen.
Topografische kaart	1978	52B	1:25.000	Geen veranderingen	Geen veranderingen
Topografische kaart	1987	52B	1:25.000	Bebouwing op het achter terrein is verdwenen.	Geen veranderingen
Topografische kaart	1999	52B	1:25.000	Geen veranderingen	Geen veranderingen
Topografische kaart	2011	52B	1:25.000	Bebouwing aan westzijde plangebied langs de Merseloseweg verdwenen (huidige situatie).	Geen veranderingen

Op basis van het beschikbare gedetailleerde historische kaartmateriaal blijkt dat er in het plangebied in de eerste kwart van de 19^e eeuw reeds bebouwing staat terwijl de rest van het plangebied in gebruik is als tuin, boomgaard en weiland (zie figuur 9). Deze situatie blijft tot in de jaren '20 van de 20^e eeuw. Tussen 1923 en 1936 wordt het plangebied in zijn geheel onderdeel van de bebouwde kom van Venray en breidt de bebouwing zich uit en is de rest van het plangebied in gebruik als tuin/erf. Uit de kaart uit 1955 is af te leiden dat het plangebied opnieuw is ingericht (mogelijk als gevolg van oorlogsschade) centraal in het plangebied staat één gebouw met daar omheen bijgebouwen. In 1958 is deze situatie al weer aangepast en is op de kaart de bebouwing toegenomen om vervolgens op de kaart uit 1967 weer af te nemen. Op de kaart uit 1987 is geen bebouwing op het achter terrein meer zichtbaar en op de kaart uit 2011 is een van de drie gebouwen die aan de Merloseweg stonden verdwenen en is de huidige situatie ontstaan.

Rijks- en gemeentemonumenten binnen attentiegebied

Het plangebied ligt niet binnen een 50 m attentiezone van zowel rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten als een MIP monument.

Bouwhistorische gegevens

Bij de gemeente Venray is het gemeentelijk archief geraadpleegd (contactpersoon de heer Kessels). Uit de beschikbare dossiers blijkt dat bij de Merseloseweg 65 in 1965 een garage is gerealiseerd. Bij de bouw van dit gebouw is ter plaatse van de buitenmuren ontgraven tot 40 cm –mv voor de fundering op poeren. Midden in de garage is een schrobput gerealiseerd die is aangesloten op het huisriool. Op hetzelfde adres is in 1992 een tuinhuisje gerealiseerd, deze is op betonnen balkjes waarvan ontgraven is tot 20 cm onder peil (peil = waarschijnlijk maaiveld). Bij de Merseloseweg 86-72 is in 1957 een werkplaats gebouwd waarbij gebruik is gemaakt van de bestaande funderingen en betonvloer.

Tweede Wereldoorlog

Om vast te stellen of mogelijke archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog in het plangebied aanwezig zijn, is een aantal publicaties geraadpleegd.³⁶

Uit deze bronnen blijkt dat in het plangebied archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog te verwachten zijn. Tijdens de oorlog hebben rondom het plangebied gevechtshandelingen plaatsgevonden tijdens de bevrijding. Hiervan kunnen binnen het plangebied nog resten worden verwacht. Stellingen worden niet verwacht maar de aanwezigheid van explosieven is niet volledig uit te sluiten, zo is er in het plangebied al een explosief geruimd.

2.8 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op grond van de gegevens uit het bureauonderzoek is de volgende gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld:

Tabel IV. Gespecificeerde archeologische verwachting

Archeologische periode	Gespecificeerde verwachting/Complex type	Te verwachten resten en/of sporen	Relatieve diepte t.o.v. het maaiveld
(Laat-)Paleolithicum	Laag/tijdelijke kampementen	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Mesolithicum	Laag/tijdelijke kampementen	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Neolithicum	Hoog/nederzettingen en grafvelden	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, houts-kool en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Bronstijd	Hoog/nederzettingen en grafvelden	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, metaalresten, houts-kool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
IJzertijd	Hoog/nederzettingen en grafvelden	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen

³⁶ Amersfoort & Kamphuis, 1990/De Jong, 1969 – 1994/ikme.nl/VEO Bommenkaart/Ruimingskaart/Klep & Schoenmaker, 1995/Zwanenburg, 1990.

		fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	
Romeinse tijd	Hoog/nederzettingen en grafvelden	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Vroege-Middeleeuwen	Hoog/nederzettingen en grafvelden	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Late-Middeleeuwen	Zeer Hoog/nederzettingen	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Nieuwe tijd	Zeer Hoog/ nederzettingen	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld/in het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen

Uit de landschappelijke ligging op een dekzandruggencomplex, blijkt dat het plangebied vanaf het Paleolithicum ongunstig is geweest voor jagers-verzamelaars maar vanaf het Neolithicum gunstig voor landbouwers. Archeologische resten uit het (Laat-) Paleolithicum en Mesolithicum worden verwacht in de nabijheid van beekdalen is dien ten gevolgen is de verwachting dat deze in het plangebied aanwezig zijn laag. Vanwege de ligging van het plangebied in de historische kern van Venray en vanwege de aanwezigheid van bebouwing uit de eerste kwart van de 19^e eeuw in het plangebied, is met name de verwachting dat er archeologische resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd in het plangebied aanwezig zijn zeer hoog. Uit de archeologische gegevens die verzameld zijn uit het onderzoeksgebied blijkt dat er in de omgeving van het plangebied sporen van menselijke activiteit zijn waar genomen uit de perioden vanaf Paleolithicum tot heden al licht er een duidelijke nadruk op de perioden Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd wat te maken heeft met de ligging van het plangebied in de historische kern van Venray.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is hoog tot zeer hoog. De archeologische resten worden direct aan of onder het antropogene pakket verwacht. De vondstenlaag wordt verwacht tot op het dekzand. Deze archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- en bouw materiaal. Archeologische sporen, waaronder muurwerk, worden vanaf het maaiveld verwacht. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Bodemverstoring

Dat een gebied een middelhoge of hoge archeologische verwachting heeft, betekent niet dat eventuele aanwezige archeologische resten behoudenswaardig zijn. De waarde van archeologische vindplaatsen wordt grotendeels bepaald door de mate waarin grondsporen dan wel vondsten *in situ* bewaard zijn gebleven.

Het plangebied is in het verleden in gebruik geweest als weiland, tuin/erf en heeft verschillende vormen van bebouwing gekend. Door ploegen, rooiwerkzaamheden en bouw- en sloopactiviteiten kun-

nen eventueel aanwezige archeologische waarden, die vanaf het maaiveld worden verwacht, mogelijk verloren zijn gegaan.

2.9 Conclusie bureauonderzoek

Doel van het bureauonderzoek is een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is.

De archeologische verwachting voor het plangebied is laag voor de perioden (Laat-) Paleolithicum en Mesolithicum, hoog voor de perioden Neolithicum – Vroege-Middeleeuwen en zeer hoog voor de periode Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd gezien de ligging op een dekzandruggencomplex in de historische kern van Venray.

Gezien de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting is binnen het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk om deze te toetsen. Het vervolgonderzoek kan het beste worden uitgevoerd in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek, verkennend.

Gezien de omvang van het plangebied, voor de kern van Venray, heeft de adviseur van de gemeente geadviseerd dat het zinvol is om in dit stadium een verkennend booronderzoek uit te voeren. Verspreid in het plangebied dienen boringen te worden gezet met een om inzicht te krijgen in de toestand van het bodemprofiel. Tevens dient gekeken te worden naar de aanwezigheid van mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen, die zichtbaar zijn als bodemverkleuringen. Door middel van het verkennend booronderzoek dient te worden vastgesteld of er binnen het plangebied archeologische resten in situ te verwachten zijn.

3 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

3.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het inventariserend veldonderzoek (IVO-overig, verkennende fase) heeft tot doel de gespecificeerde archeologische verwachting aan te vullen en te toetsen door middel van boringen. Het veldonderzoek heeft tot doel antwoorden te vinden op wat de bodemopbouw is binnen het plangebied. Tevens dient te worden vastgesteld wat de gevolgen zijn van het in het plangebied aangetroffen bodemprofiel voor de gespecificeerde archeologische verwachting.

3.2 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een verkennend booronderzoek, onder certificaat op grond van de BRL SIKB 4000 (4.1, 24 mei 2018) en Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1, 24 mei 2018), specificatie VS03. Voor het inventariserend veldonderzoek is op 12 april 2018 door drs. A.H. Schutte (Senior KNA-archeoloog) een Plan van aanpak (PvA) opgesteld. Het gehele plangebied was vrij toegankelijk (zie figuur 19).

De boringen zijn verspreid binnen het plangebied gezet. Bij het zetten van de boringen is rekening gehouden met de aanwezige verhardingen en gebouwen. In totaal zijn er met behulp van een edelmanboor (diameter 7 cm) vijf boringen tot maximaal 3,1 m -mv gezet (zie Figuur 10). De boringen zijn lithologisch conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode beschreven.³⁷ De bo-

³⁷ Bosch, 2005.

ringen zijn met een GPS-systeem ingemeten (x- en y-waarden). Van alle boringen is de NAP-hoogte van het maaiveld ook ingemeten met een GPS-systeem.

Aan de hand van het opgeboorde materiaal is beoordeeld of er wel, geen of slechts deels sprake is van een gaaf bodemprofiel. Tevens is gekeken naar de aanwezigheid van mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen, die zichtbaar zijn als bodemverkleuringen. Het opgeboorde materiaal is in het veld door middel van versnijden/verkruijmen geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals fragmenten vuursteen, aardewerk, houtskool, verbrand leem en bot.

3.3 Resultaten

Geologie en bodem

De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de vorm van boorprofielen en worden in bijlage 7 weergegeven. Op basis van deze boorprofielen kan de bodemopbouw als volgt worden beschreven.

De hoofdlijnen van de opbouw van de bodem kunnen als volgt worden weergegeven:

Tabel V. Hoofdlijn bodemopbouw

Diepte	Samenstelling	Interpretatie
0 - 50 cm -mv	zand, zeer fijn, zwak siltig, (donker) bruingeel	bouwvoor
50 - 120 cm -mv	zand, zeer fijn, zwak siltig, lichtbruin, bioturbatie/geroerd	C-horizont (dekzand), geroerd/verstoord
120 - 140 cm -mv	zand, zeer fijn, zwak siltig, oranjebruin, veel roestvlekken	C-horizont (dekzand)

De bodemopbouw varieert enigszins binnen het plangebied. De dikte van de bouwvoor varieert tussen de 50 cm en de 1,2 m en de textuur varieert tussen licht grijsbruin tot (donker) bruin(geel), zeer fijn zand. Bij Boring nr. 5 is mogelijk tussen 50 en 80 cm -mv een restant van een plaggendek (lichtbruin, zeer fijn zand) waargenomen. Ter plekke van Boring nr. 2 in het zuidelijke deel van het plangebied, richting Merseloseweg, is een geroerd zandpakket tot minimaal circa 3,1 m -mv waargenomen. De reden voor deze diepgaande verstoring van de bodem is niet bekend. Op basis van historische gegevens (kaartmateriaal) zijn er geen aanwijzingen dat het plangebied bebouwd was gedurende circa de laatste 200 jaar, met uitzondering van de strook direct langs de Merseloseweg aan de zuidzijde van het plangebied.

Beneden de bouwvoor en/of het plaggendek is de C-horizont (dekzand) aangetroffen. De top van de C-horizont was geroerd en/of bevatte bioturbatie. Naar onderen toe krijgt het dekzand een oranjebruine kleur als gevolg van de aanwezigheid van veel roestvlekken.

Het aangetroffen bodemprofiel komt in hoofdlijnen overeen met de verwachte bodemopbouw ter plekke het plangebied (zie § 2.5). Uitgaande van de archiefinformatie ligt het plangebied geologisch gezien in een dekzandlandschap (Laagpakket van Wierden, Formatie van Bortel). Vanwege de ligging in de bebouwde kom is het bodemtype niet gekarteerd. Op basis van extrapolatie mag verwacht worden dat oorspronkelijk een podzol in het plangebied aanwezig was, mogelijk met een esdek. Een (gedeeltelijk) intact podzolprofiel is niet waargenomen ter plekke van het plangebied.

Archeologische indicatoren

In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren waargenomen. Het gaat hier echter om een verkennend bodemonderzoek, dat zich richt op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden en niet zo zeer op het onderzoeken op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen.

3.4 Conclusie veldonderzoek

Het veldonderzoek heeft tot doel antwoorden te vinden op wat de bodemopbouw is binnen het plangebied en wat de gevolgen zijn van het in het plangebied aangetroffen bodemprofiel voor de gespecificeerde archeologische verwachting.

Ter plekke van het plangebied is dekzand (C-horizont) aangetroffen met hierboven een plaggendek en/of bouwvoor. De bovenste bodemlagen zijn sterk geroerd. In de top van het dekzand was geen duidelijk podzolprofiel zichtbaar. Naar onderen nam de hoeveelheid roest in het dekzand (C-horizont) toe.

4 CONCLUSIE EN ADVIES

Het bureauonderzoek toonde aan dat er zich mogelijk archeologische waarden in het plangebied zouden kunnen bevinden. Daarom is aansluitend een inventariserend veldonderzoek in de vorm van verkennende boringen (vijf grondboringen) uitgevoerd.

De aangetroffen bodemopbouw bestaat uit een bouwvoor, deels op plaggendek, op dekzand (C-horizont) behorende tot het Laagpakket van Wierden, Formatie van Bortel. Een deel van de bodemopbouw in het plangebied is (sub)recent geroerd tot in de top van het dekzand. De top van het dekzand (C-horizont) ligt op een diepte variërend tussen de 80 cm en 1,2 m -mv en vertoont sporen van bioturbatie. Naar onderen toe krijgt het dekzand een oranjebruine kleur als gevolg van de aanwezigheid van vele roestvlekken. Geconcludeerd kan worden dat een AC-profiel binnen het dekzandlandschap ter plekke van het plangebied aanwezig is.

De gespecificeerde archeologische verwachting, zoals die is weergegeven tijdens het bureauonderzoek, kan op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek gehandhaafd worden. Dit betekent dat er een lage verwachting van toepassing is op de perioden (Laat-)Paleolithicum - Mesolithicum en een hoge verwachting voor de perioden lopende vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd.

Op basis van het behoud van een hoge trefkans op resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd blijft de kans reëel dat archeologische resten binnen het plangebied aanwezig zijn.

Gezien de in dit onderzoek opgestelde archeologische verwachting en de resultaten van het verkennend booronderzoek is binnen het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk om deze te toetsen vóór uitvoering van eventueel bodemversturende civieltechnische graafwerkzaamheden. Het vervolgonderzoek kan het beste worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P, protocol opgraven), karterende en waarderende fase.

Bovenstaand advies is van Econsultancy. De resultaten van onderhavig onderzoek dienen te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Venray). De bevoegde overheid neemt vervolgens een besluit.

Bovenstaand advies is van Econsultancy. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat de bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Venray), die vervolgens een besluit neemt.

LITERATUUR

- Alterra, 2003: *Digitale Geomorfologische kaart van Nederland*, schaal 1:25.000.
- Amersfoort, H. & P.H. Kamphuis, 1990: *Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied*. 's- Gravenhage.
- Berendsen, H.J.A., 2008: *Fysische Geografie van Nederland, deel 1: De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Diepen, L. van & D. Hagens, 2016: *Rapport archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, d.m.v. boringen Kruisstraat 2a-b te Venray*. Roermond.
- Glind, M. van de, 2016: *Archeologische Begeleiding Monseigneur Goumansplein te Venray in de gemeente Venray*. Econsultancy Archeologisch Rapport, 15101948. Swalmen.
- Hagens, D., 2011: *Bureauonderzoek. Schoolstraat 4-6 te Venray. Gemeente Venray*. Synthesgra Rapport S083409. Doetinchem.
- Hos, T., 2015: *Archeologische begeleiding, Hoenderstraat (div.) te Venray, in de gemeente Venray*. Econsultancy Archeologisch Rapport, 14051464. Swalmen.
- Jong, L. de, 1969-1994: *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*. 's- Gravenhage.
- Klep C. & B. Schoenmaker, 1995: *De Bevrijding Van Nederland 1944-1945 - Oorlog op de flank*. Den Haag.
- Locher, W.P. & H. de Bakker, 1990: *Bodemkunde van Nederland. Deel 1: Algemene bodemkunde*. Malmberg, Den Bosch.
- Moonen et.al, 2008: *Begrensd verleden; Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart voor de gemeente Venray*. RAAP-rapport 1482, Weesp
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff, T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Schoten J. & M. Wagemans, 2009: *Archeologisch bureauonderzoek renovatie gemeentehuis Venray Gemeente Venray*. SRE Milieudienst, Eindhoven.
- Schryvers, A., 2006: *Plangebied Gouden Leeuw, gemeente Venray; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven)*. RAAP-RAPPORT 1221. Weesp.
- Schutte, A.H., 2014: *Archeologisch Bureauonderzoek. Hoenderstraat 1-5 te Venray, Gemeente Venray*. Econsultancy Archeologisch Rapport, 13091640. Swalmen.
- Stichting voor Bodemkartering, 1968: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 52 West Venlo*.

Stiekema, M., 2012a: *Archeologisch Bureauonderzoek en Karterend Booronderzoek, Bontekoestraat-Hoenderstraat te Venray, Gemeente Venray*. Econsultancy Archeologisch Rapport, 12083571B. Swalmen.

Stiekema, M., 2012b: *Archeologisch Bureauonderzoek en Verkennend Booronderzoek, Hoek Prins Bernhardstraat - Julianasingel te Venray, Gemeente Venray*. Econsultancy Archeologisch Rapport, 11023118. Swalmen.

Zwanenburg G.J., 1990: *En nooit was het stil - Kroniek van een luchtoorlog*. Emmen.

BRONNEN

AHN; internetsite, april 2019.
<http://www.ahn.nl>

Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, april 2019.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Atlas Limburg; internetsite, april 2019.
<https://www.limburg.nl/onderwerpen/milieu/bodem/>

Bodemloket, internetsite, april 2019.
<http://www.bodemloket.nl>

Beeldbank Vrije Universiteit; internetsite, april 2019.
<http://imagebase.uvu.vu.nl/cdm/compoundobject/collection/krt/id/5629/rec/1>

Beeldbank Cultureelerfgoed; internetsite, april 2019
<http://www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

Dinoloket; internetsite, april 2019.
<http://www.dinoloket.nl/>

Indicatieve kaart Militair Erfgoed; internetsite, april 2019.
<http://www.ikme.nl/>

Kadaster Topotijdreis; internetsite, april 2019.
<http://www.topotijdreis.nl/>

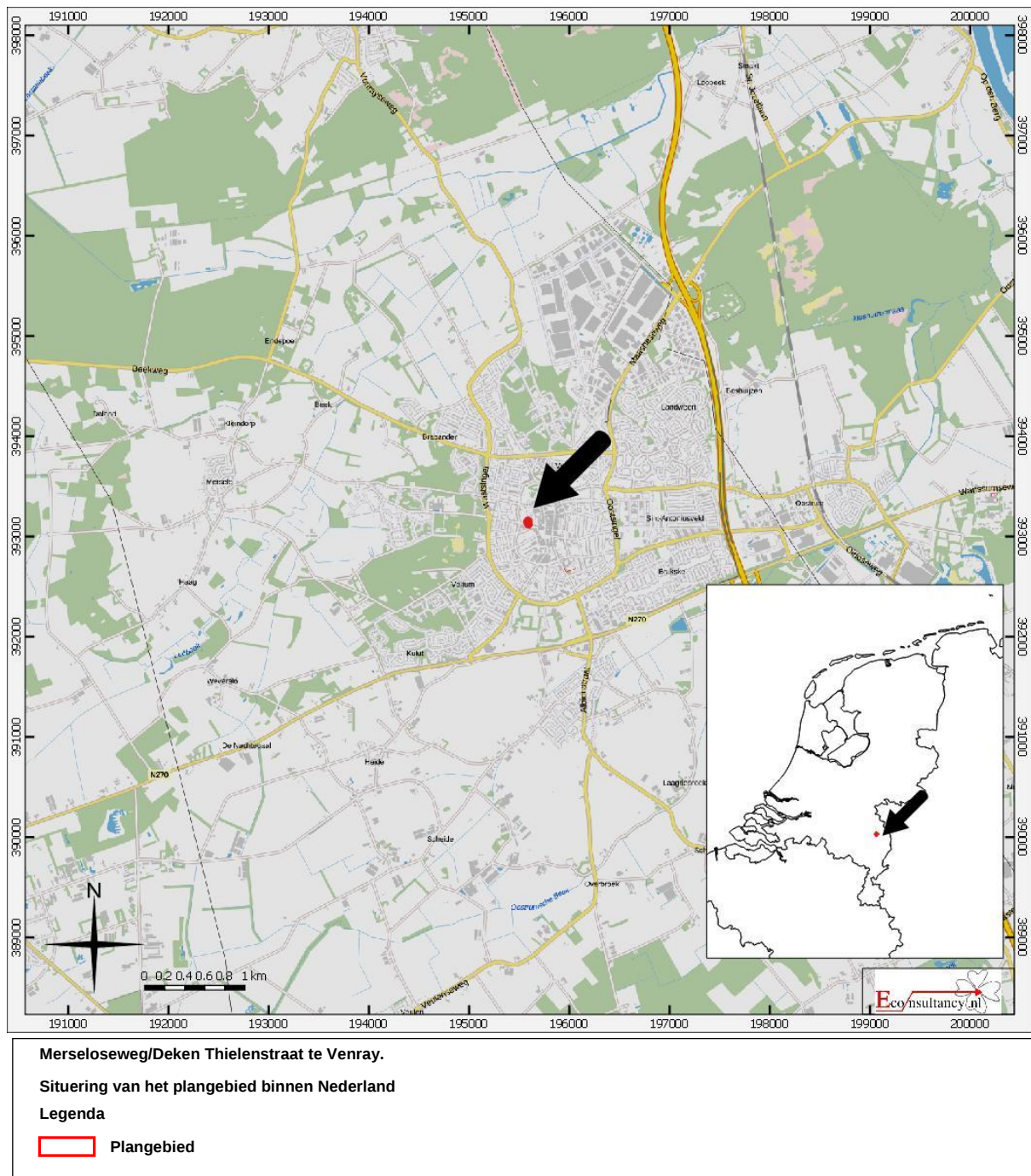
Provinciale archeologische aandachtsgebieden provincie Limburg; internetsite, april 2019.
https://www.limburg.nl/publish/.../archeologische_aandachtsgebieden_a4_kaart_2.pdf

Ruimingskaart; internetsite, april 2019.
<http://www.beobom.nl/ruimingskaart/>

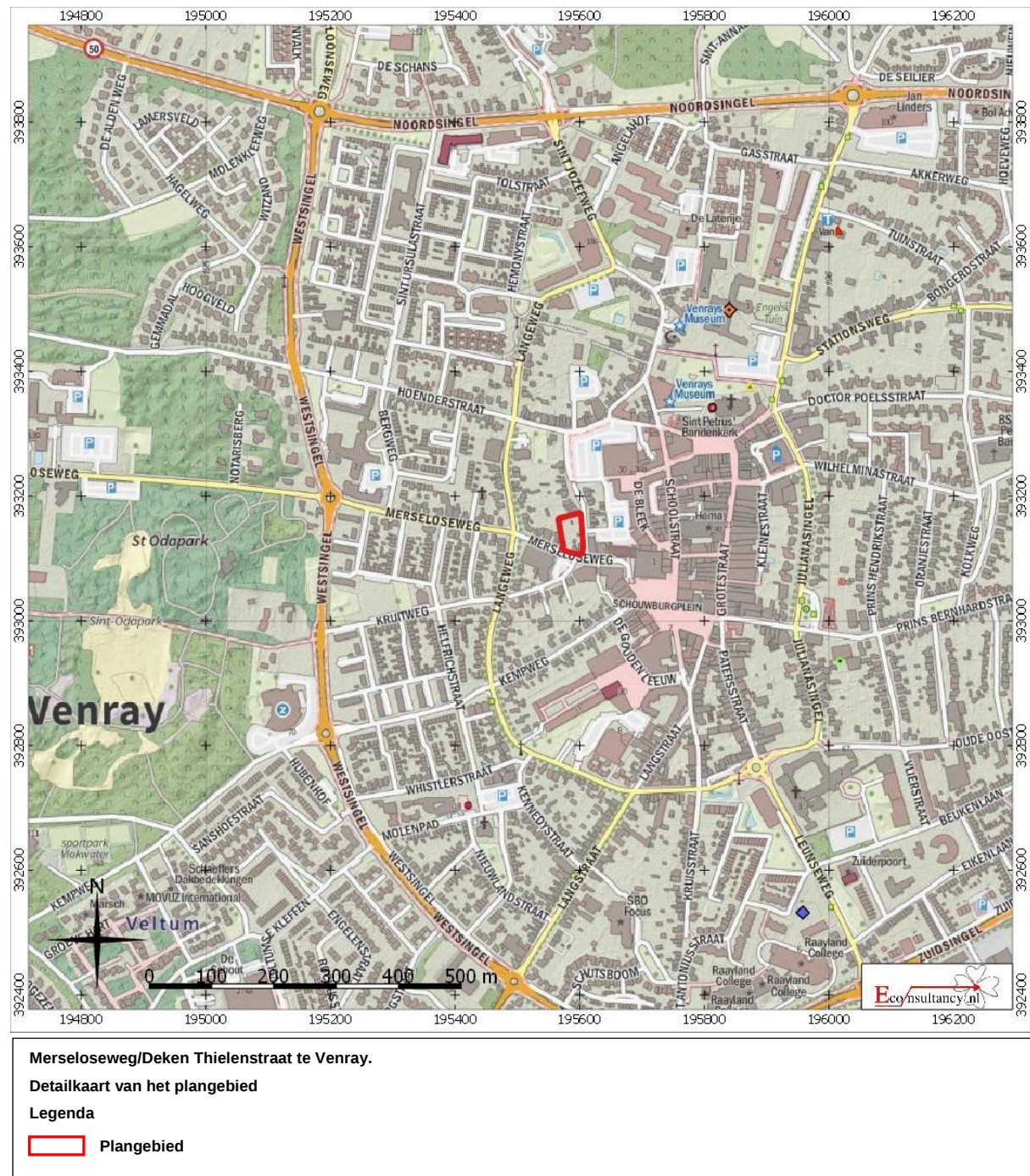
SIKB; internetsite, april 2019.
<http://www.sikb.nl>

VEO Bommenkaart; internetsite, april 2019.
<http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>

Figuur 1. Situering van het plangebied binnen Nederland

Figuur 2. Detailkaart van het plangebied

Figuur 3. Luchtfoto van het plangebied

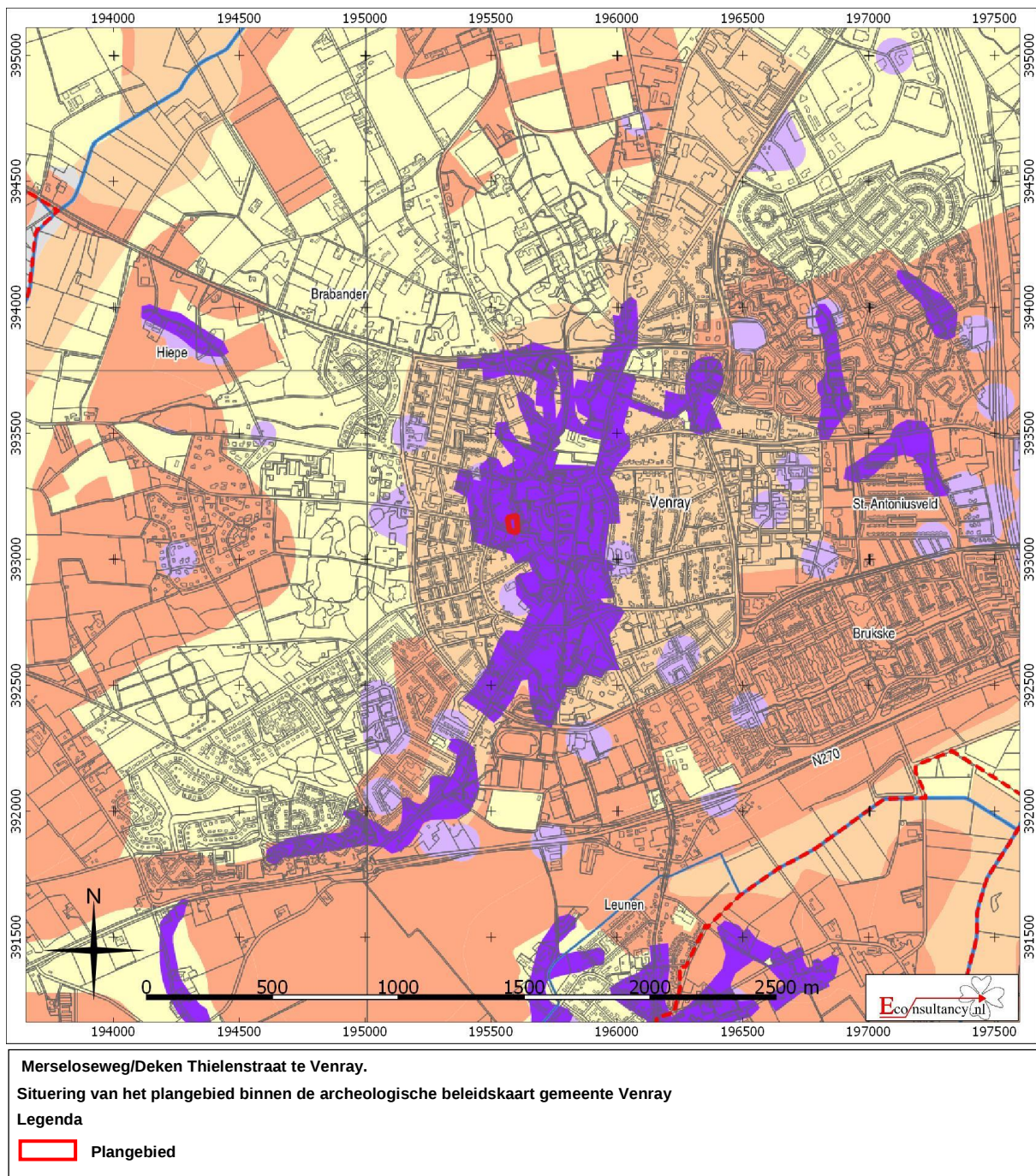
Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

Luchtfoto van het plangebied

Legenda

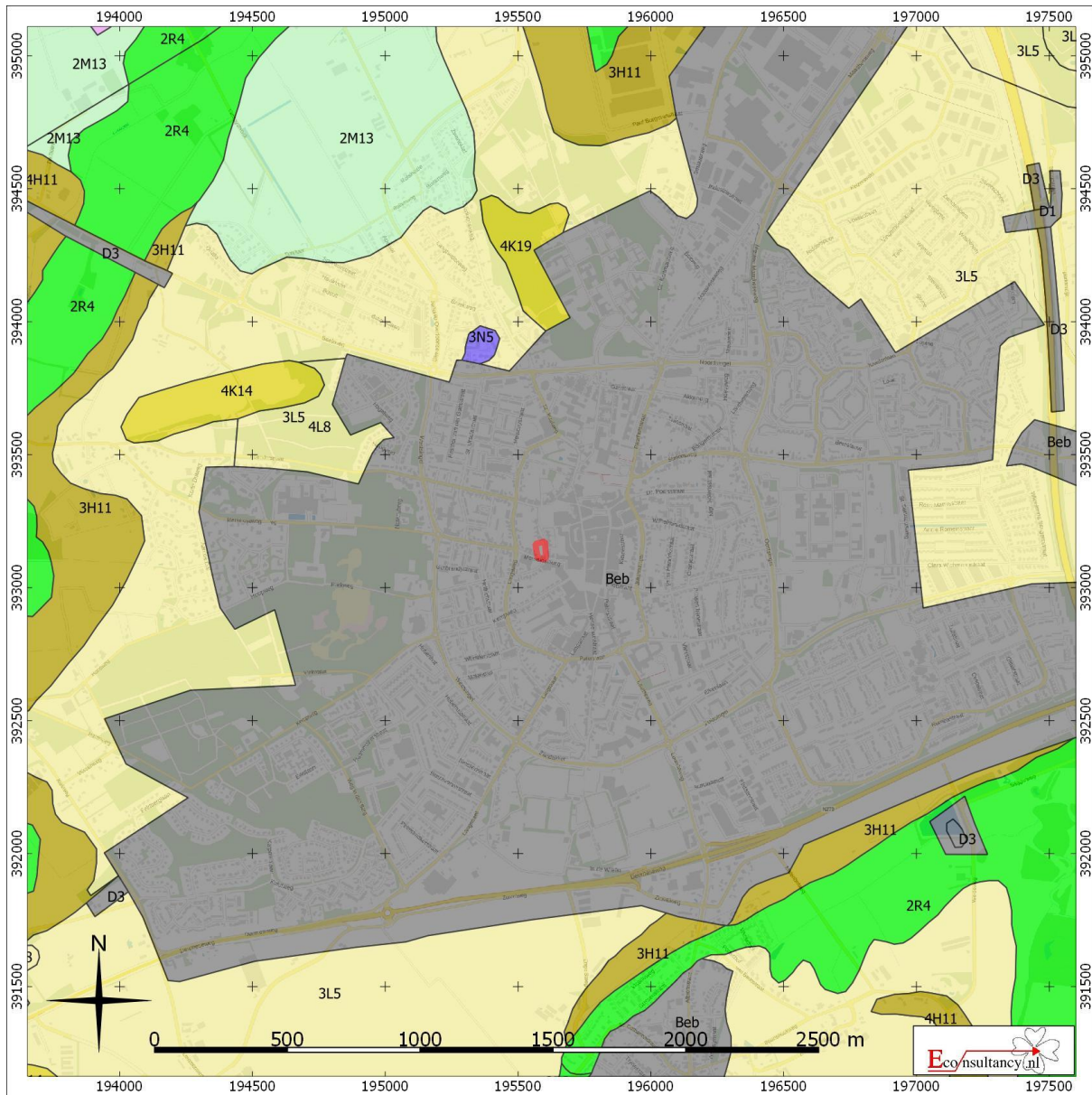
 Plangebied

Figuur 4. Situering van het plangebied binnen de archeologische beleidskaart³⁸

³⁸ Moonen et.al, 2008.

Figuur 5. Situering van het plangebied binnen de Geomorfologische kaart³⁹

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

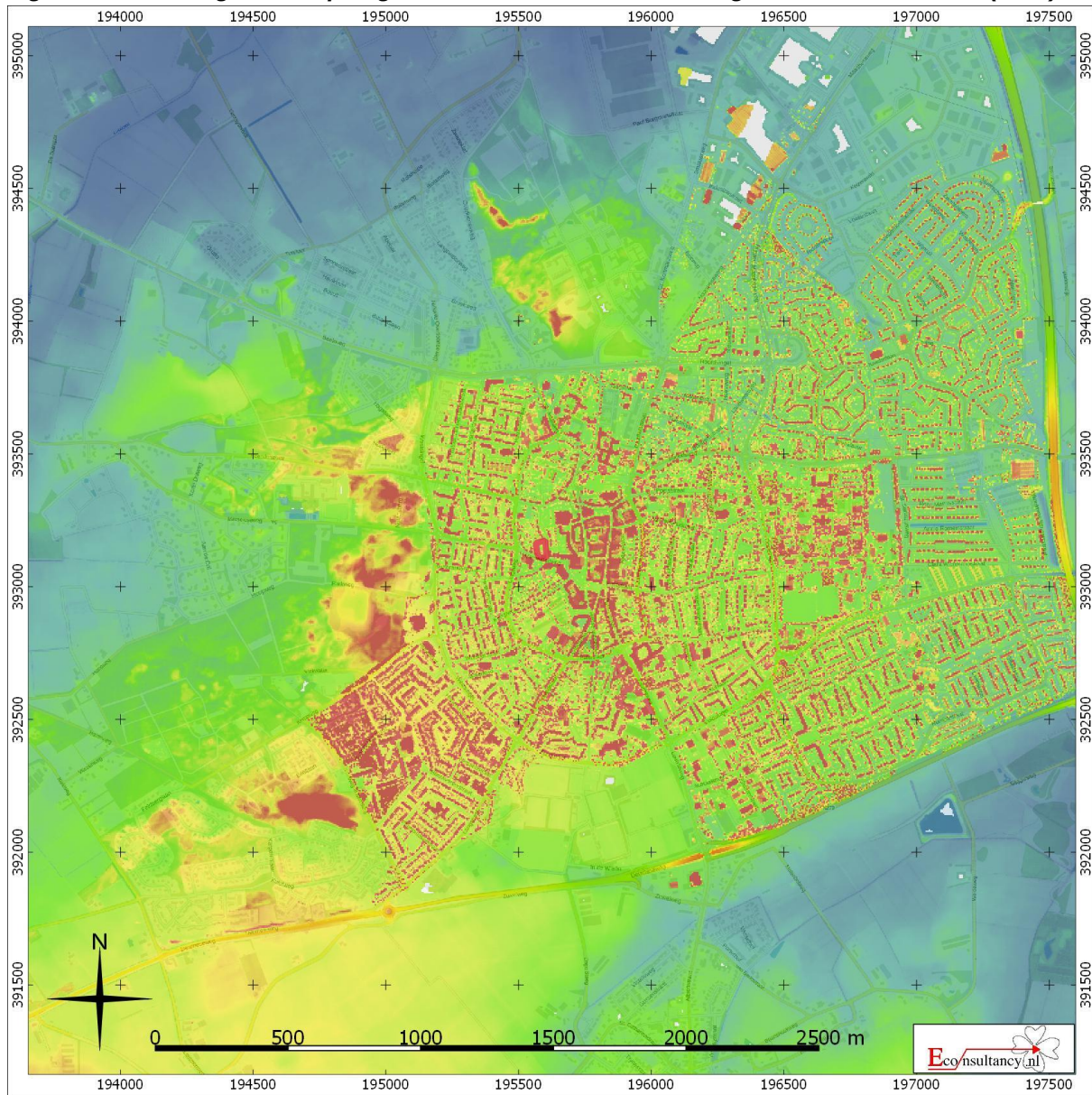
Situering van het plangebied binnen de Geomorfologische kaart

Plangebied

Wanden	Plateau-achtige vormen	Laagten
Hoge heuvels en ruggen	Waaivormige glooiingen	Ondiepe dalen
Bebouwing	Niet-waaivormige glooiingen	Matig diepe dalen
Hoge duinen	Lage ruggen en heuvels	Diepe dalen
Plateaus	Welvingen	Water
Terrassen	Vlakten	Overige

³⁹ Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

Figuur 6. Situering van het plangebied binnen het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)⁴⁰

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

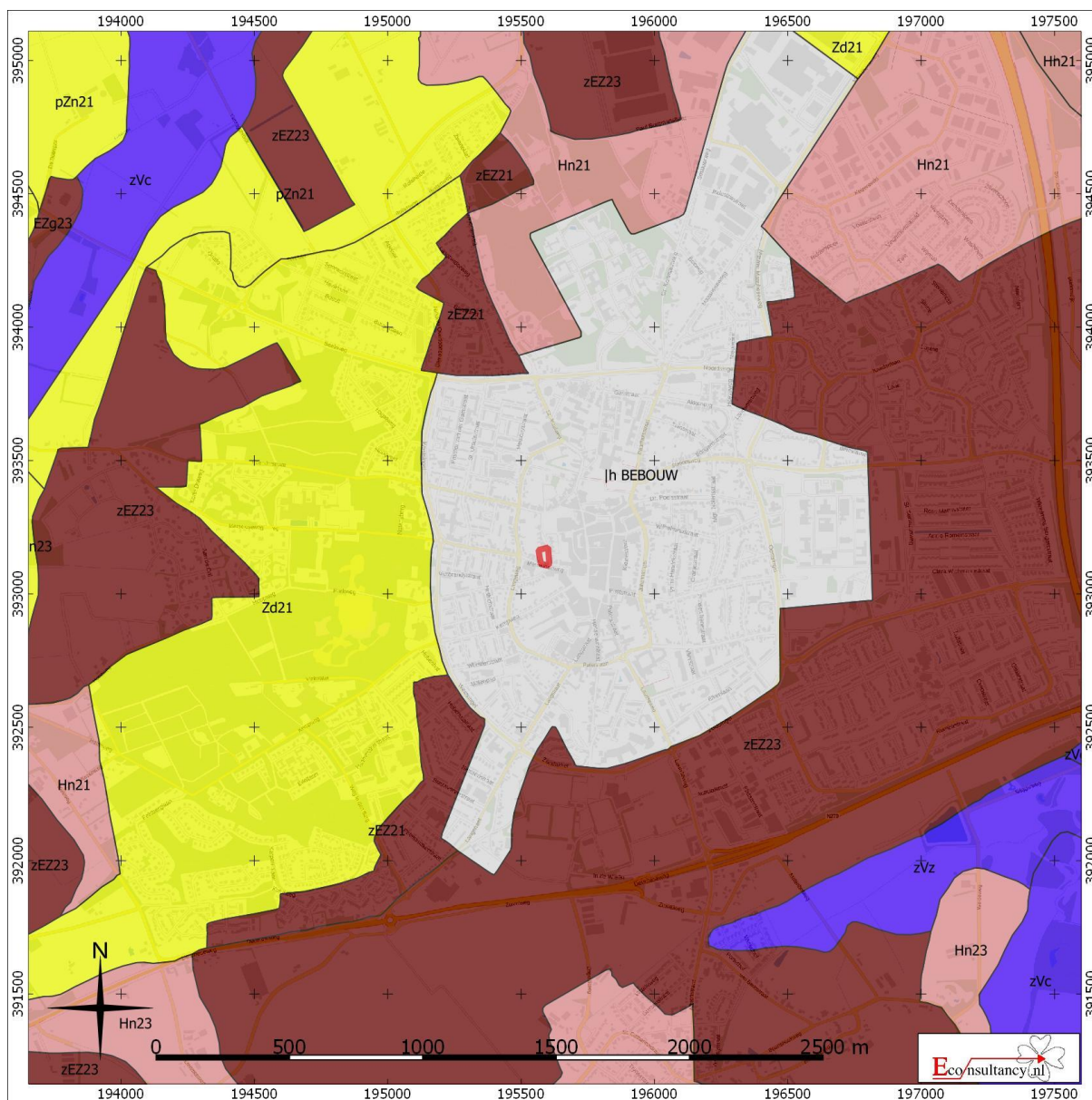
Situering van het plangebied binnen Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Legenda

 Plangebied

⁴⁰ AHN

Figuur 7. Situering van het plangebied binnen de Bodemkaart⁴¹

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

Situering van het plangebied binnen de bodemkaart

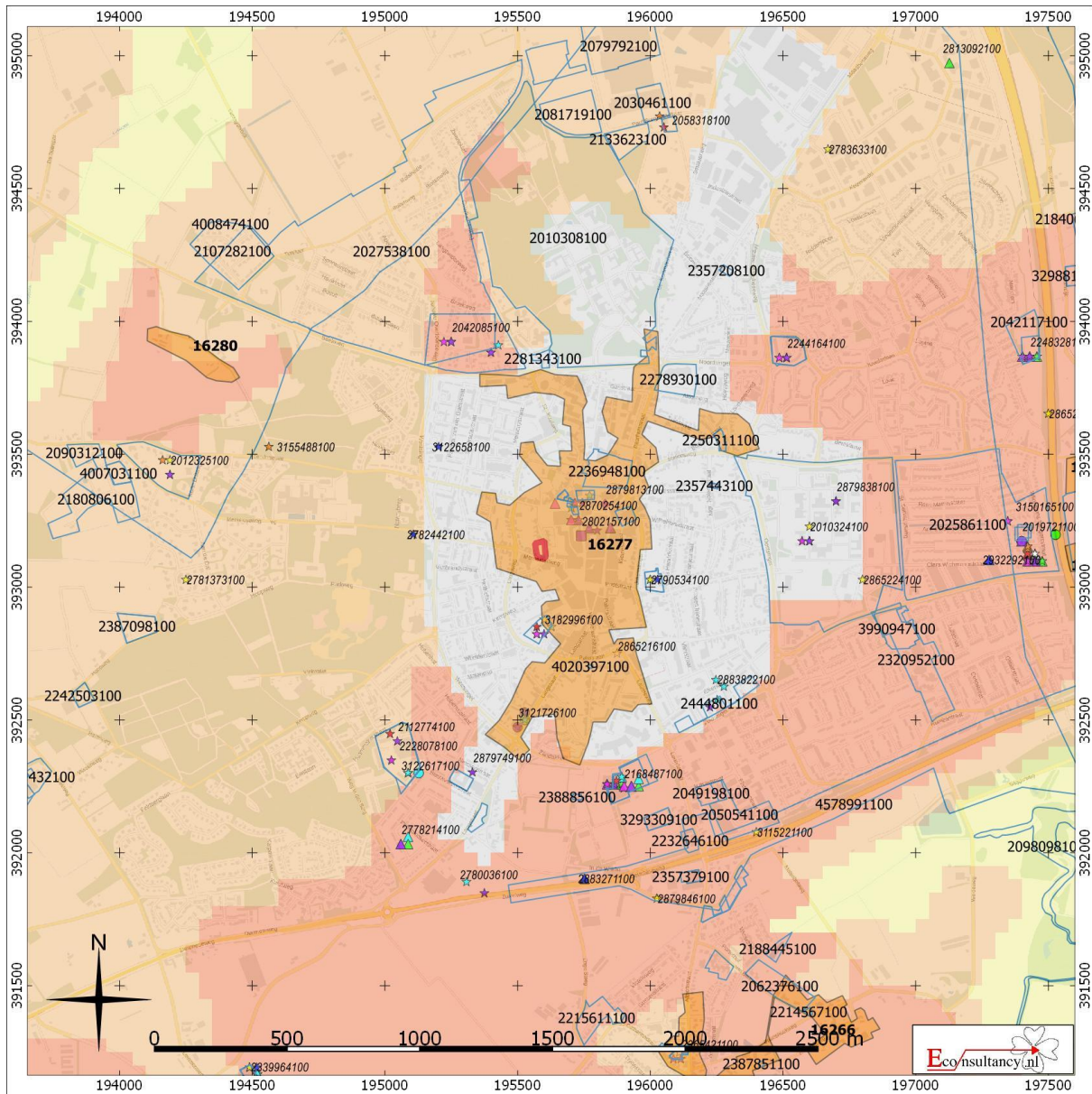
Legenda

Plangebied

Associaties	Oude rivierkleigronden	Rivierkleigronden
Brikgronden	Overige oude kleigronden	Kalkhoudende bijzonder lutumarme gronden
Bebouwing	Ondiepe keileemgronden	Veengronden
Dijk	Leemgronden	Moerige gronden
Dikke eerdgronden	Zeekleigronden	Water, moeras
Fluviatile afzettingen ouder dan pleistoceen	Mariene afzettingen ouder dan pleistoceen	Podzolgronden
Groeve, gegraven, mijnstort	Niet-gerijpte minerale gronden	Kalkloze zandgronden
Kalksteenverweringsgronden	Oude bewoningsplaatsen	Kalkhoudende zandgronden

⁴¹ Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

Figuur 8. Archeologische Gegevenskaart van het onderzoeksgebied⁴²

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

Archeologische Gegevenskaart van het onderzoeksgebied (bron: Archeologisch informatiesysteem Archis3, AHN)

Plangebied

Monumenten

Terrein van archeologische waarde

Terrein van hoge archeologische waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

Onderzoeksmeldingen

Waarnemingen, Vondsten

Categorie

▲ Nederzetting

● Grafcontext

■ Verdedigingswerk

◆ Religieuze context

★ Onbepaald

Periode

■ Paleolithicum

■ Mesolithicum

■ Neolithicum

■ Bronstijd

■ IJzertijd

■ Romeinse tijd

■ Middeleeuwen

■ Nieuwe tijd

■ Onbepaald

⁴² Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort

Figuur 9. Situering van het plangebied binnen de historische kaarten

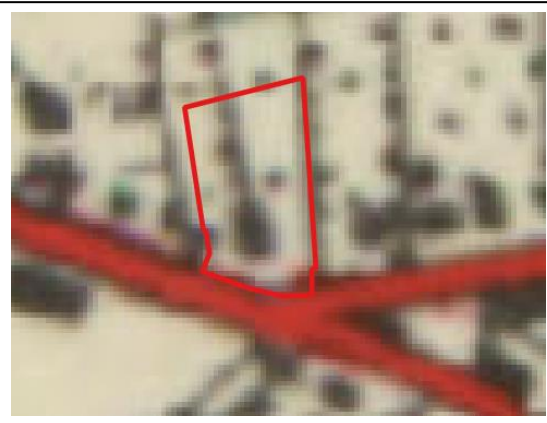
Situatie 1819 (bron: Beeldbank Vrije Universiteit)

Situatie 1821 (bron: Beeldbank Cultureelerfgoed)

Situatie 1936 (bron: Kadaster Topotijdreis)

Situatie 1955 (bron: Kadaster Topotijdreis)

Situatie 1958 (bron: Kadaster Topotijdreis)

Situatie 1967 (bron: Kadaster Topotijdreis)

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

Situering van het plangebied binnen de historische kaarten

Legenda

 Plangebied

Figuur 10. Boorpuntenkaart

Merseloseweg/Deken Thielenstraat te Venray.

Boorpuntenkaart

Legenda

- Plangebied
- Boorpunt met nummer

Bijlage 1 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie			
11.755 12.745 13.675 14.025 15.700 29.000 50.000 75.000 115.000 130.000 370.000 410.000 475.000 850.000 2.600.000	Kwartair	Laat	Holoceen			1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Bortel	Formatie van Beegden
			Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye			
					Allerød (warm)					
					Vroege Dryas (koud)					
					Bølling (warm)					
					Laat-Pleniglaciaal					
			Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3					
				Vroeg-Pleniglaciaal	4					
				Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a					
			5b							
		5c								
		5d								
		Eemien (warme periode)			5e	Eem Formatie				
		Midden	Midden	Saalien (ijstijd)		6	Formatie van Urk			
				Holsteinien (warme periode)						
Elsterien (ijstijd)										
Cromerien (warme periode)				Formatie van Sterksel						
Vroeg	Pre-Cromerien									

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden		
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd		
1500				Vb1		Middeleeuwen		
450				Va		Romeinse tijd		
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd		
12				IVa		Bronstijd		
800	815					Neolithicum		
2000	2650	Vroeg	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Mesolithicum		
3755	5000							
4900								
5300		Laat-Pleistoceen	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Laat-Paleolithicum		
7020	8000			I				
8240	9000							
8800		Midden-Pleistoceen	Preboreaal warmer		eerst berk en later den overheersend	Midden-Paleolithicum		
11.755	10.150							
12.745	10.800							
13.675	11.800	Weichselien (ijstijd)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum		
14.025	12.000			Allerød			LW II	
15.700	13.000			Vroege Dryas			LW I	open parklandschap
		Bølling	open vegetatie met kruiden en berkenbomen					
35.000		Weichselien (ijstijd)	Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum		
75.000							Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)	
115.000								
130.000		Eemien (warme periode)			loofbos	Midden-Paleolithicum		
300.000		Saalien (ijstijd)						
		Midden-Pleistoceen				Vroeg-Paleolithicum		

Bijlage 2 AMK-terreinen

AMK nr.	Situering t.o.v. plan-gebied	Datering	Waarde en omschrijving
16277	Plangebied ligt er in	<i>Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd</i>	Toponiem: Venray Complex: Stad Waarde: Terrein van hoge archeologische waarde Terrein met de oude stadskern van Venray. Op de AMK zijn historische dorpskernen en clusters oude bebouwing als gebieden van hoge archeologische waarde aangegeven. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 19^e-eeuwse en vroeg 20^e-eeuwse kaarten. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laat-middeleeuwse (vanaf circa 1300 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de Vroege- en Volle-Middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning.

Bijlage 3 Onderzoeksmeldingen

Zaaknummer (OM-nummer)	Situering t.o.v. plangebied	Aard, uitvoerder en resultaten van het onderzoek
2225915100 (32521)	155 meter ten noordoosten	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Schoolstraat Venray Uitvoerder: Synthegra BV Datum: 8-12-2008 Resultaat: Geadviseerd werd om een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uit te laten voeren. Er is geen beoordeling van de bevoegde overheid ontvangen. De bouwvergunning is echter wel verleend.
2423669100 (59069)	160 meter ten noordoosten	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Hoenderstraat 1-5 Venray Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 5-11-2013 Resultaat: Volgens de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting is de kans op het voorkomen van archeologische resten middelhoog voor resten vanaf het Neolithicum tot en met de Romeinse tijd en hoog voor resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. De archeologische resten worden verwacht onder en in een eventueel aanwezig esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. Vanwege de ligging van het plangebied in de historische kern van Venray aan een weg die teruggaat tot in ieder geval de 16 ^e eeuw (maar dus mogelijk ook langer), en vanwege de aanwezigheid van zowel nog bestaande als inmiddels gesloopte bebouwing uit de (vroeg) 18e eeuw in het plangebied, is met name de verwachting dat er archeologische resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd in het plangebied aanwezig zijn hoog. Omdat van archeologische resten uit het Laat - Paleolithicum en Mesolithicum uitsluitend vuurwerkstrooiingen en gebruiksvoorwerpen worden verwacht in de nabijheid van beekdalen is de verwachting dat deze in het plangebied aanwezig zijn laag. Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek en gezien de kleine omvang van het plangebied adviseert Econsultancy om het plangebied nader te onderzoeken door middel van een archeologische begeleiding protocol opgraven.
2381127100 (53551)	170 meter ten noorden	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Bontekoestraat-Hoenderstraat Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 13-9-2012 Resultaat: In overleg met de gemeente Venray is besloten een karterend booronderzoek uit te laten voeren.
2381135100 (53552)	170 meter ten noorden	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Bontekoestraat-Hoenderstraat Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 14-9-2012 Resultaat: Op grond van de resultaten van het bureau- en veldonderzoek adviseert Econsultancy om het plangebied nader te onderzoeken door middel van een IVO karterende en waarderende fase, proefsleuven (IVO-P). De rapportage is op 9 oktober 2012 beoordeeld door SRE Milieudienst, de archeologisch adviseur van de gemeente Venray. In deze beoordeling zijn zij tot onderstaand advies gekomen: Gezien de ligging van het plangebied in de historische kern van Venray, stemmen wij in met het advies een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren. Het vervolgonderzoek dient plaats te vinden aan de hand van een door het bevoegd gezag goedgekeurd programma van eisen en uitgevoerd te worden door een archeologisch bedrijf bevoegd tot het uitvoeren van archeologische opgravingen (Monumentenwet 1988, art. 45). Vanwege de waarschijnlijk beperkte omvang van het appartementencomplex, adviseren wij in dit Programma van Eisen een mogelijkheid op te nemen voor een doorstart naar een opgraving. Omdat ook ter plaatse van de huidige bebouwing vrijwel zeker archeologische resten aanwezig zijn, adviseren wij de bestaande gebouwen te slopen tot maaiveld en de funderingen en vloer samen met het archeologisch onderzoek te verwijderen.
2461966100 (63943)	170 meter ten noorden	Type onderzoek: archeologische begeleiding Toponiem: Hoenderstraat (Div.) Venray Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 11-11-2014 Resultaat: Tijdens de archeologische begeleiding bleek dat er sporen aanwezig waren in het plangebied die onderverdeeld kunnen worden in drie clusters. Cluster 1 betreft vijf waterputten die gedateerd kunnen worden tussen 1150 en 1700. Cluster 2 betreft de funderingsspooren van een gebouw dat gedateerd kan worden in de 16e en 17e eeuw. Cluster 3 betreft de funderingen van het gebouw dat rond 1700 gebouwd is en waarvan het noordelijke deel gesloopt is in het midden van de 20 ^e eeuw en het zuidelijke deel in 2014.
3974714100	200 meter ten	Type onderzoek: archeologische begeleiding

	noordoosten	Toponiem: Monseigneur Goumansplein Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 8-10-2015 Resultaat: Tijdens het archeologisch onderzoek zijn sporen en vondstmateriaal aangetroffen uit de periode Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het gaat om een 12°-eeuwse verdedigingsgracht, de Burggraaf, die al op verschillende locaties in het centrum van Venray is aangesneden. Tot op heden was het oudste vondstmateriaal uit de Burggraaf afkomstig uit de 15° eeuw, toen de gracht door de uitvinding van het buskruit al geen verdedigende functie meer had. Dit materiaal dateert de (gedeeltelijke) demping of illustreert het gebruik als dorpsriool. Tijdens het archeologisch onderzoek op het Mgr. Goumansplein zijn 266 stuks vondstmateriaal (waarvan het overgrote deel aardewerk) met een totaalgewicht van 19,3 kg verzameld uit de vulling van de gracht. Het meeste materiaal dateert uit de periode 1600-1900, maar er is ook aardewerk aangetroffen uit de periode 1150-1350. Dit is dan het oudste materiaal dat tot nu toe bij archeologisch onderzoek in de vulling van de Burggraaf is aangetroffen. Haaks op de Burggraaf is ook een oudere greppel aangetroffen. Deze greppel is ruim twee meter breed en heeft een lichtere vulling. Ook deze greppel is op aanwijzing van leden van de Heemkunde-kring elders in de kom van Venray waargenomen, maar destijds werd er geen vondstmateriaal in aangetroffen. Tijdens het huidige onderzoek is wel een kleine hoeveelheid aardewerk uit de vulling geborgen. Het gaat om enkele fragmenten uit de periode 1400-1900, maar de meerderheid komt uit de periode 1150-1500. Bovendien wordt de greppel oversneden door de Burggraaf, waardoor deze vermoedelijk voor de 12° eeuw dateert. Het vondstmateriaal kan de demping van de greppel dateren in de Late-Middeleeuwen B. Ondanks de ligging in de dorpskern van Venray is de hoeveelheid bewoningssporen binnen het plangebied beperkt. Drie beerputten hebben mogelijk toebehoort aan bewoning langs de Eindstraat. Deze zijn vermoedelijk in de tweede helft van de 20° eeuw gelegeerd en nadien gedempt met grond en baksteenpuin. In twee van de beerputten is onderin de vulling materiaal van kunststof aangetroffen, de derde beerput was van beton. Verder zijn een aantal afvalkuilen aangetroffen die vermoedelijk alle in de Nieuwe tijd dateren. In alle afvalkuilen waren hoeveelheden baksteenpuin en mortel of beton aanwezig. In enkele kuilen is daarnaast wat aardewerk aangetroffen. Dit betrof industrieel wit aardewerk en porselein uit de 19° eeuw. Eén van de kuilen dateerde uit de Late-Middeleeuwen. Deze werd aangetroffen bij de aanleg van het vlak toen de ingegraven bodem van een kan werd geraakt van handgevoormd grijsbakend aardewerk uit de periode 1300-1500. Er was geen insteek herkenbaar, ook zijn niet alle fragmenten aardewerk teruggevonden. Tot slot werden aan de oostrand van het plangebied, ter hoogte van het voormalige kerkhof, enkele grafkuilen aangetroffen. Het kerkhof is na het buiten gebruik stellen in 1972 in fasen geruimd. In de grafkuilen werden geen menselijke resten meer aangetroffen. Wel werd in één van de kuilen nog een kunststof handgreep van een lijkstaf aangetroffen.
2073651100 (13287)	225 meter ten zuiden	Type onderzoek: proefsleuvenonderzoek Toponiem: De Gouden Leeuw Venray Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 15-8-2005 Resultaat: Vervolgonderzoek wordt niet aanbevolen. In de zuidwestelijke zone van het onderzoeksgebied zijn enkele sporen aangetroffen die dateren uit de beginperiode van het ontstaan van het esdek. Het gaat om kleine greppels en een paalkuil. De archeologische vondsten maken waarschijnlijk deel uit van een groter IJzertijd nederzettingsterrein dan het plangebied omvat. Gesteld kan worden dat het plangebied onderdeel was van Celtic Fields uit de IJzertijd.
2018336100 (748)	290 meter ten noordoosten	Type onderzoek: onbekend Toponiem: Wilhelminaplein Venray Uitvoerder: particulier Datum: 3-3-1993 Resultaat: BOUW
2321713100 (45731)	380 meter ten oosten	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Venray Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 18-3-2011 Resultaat: Op basis van het bureauonderzoek wordt geadviseerd een verkennend booronderzoek uit te laten voeren.
2321876100 (45732)	380 meter ten oosten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Venray Uitvoerder: Econsultancy BV Datum: 22-3-2011 Resultaat: Op basis van de aangetroffen grootschalige verstoringen adviseert Econsultancy om het terrein vrij te geven.
2236948100 (34083)	430 meter ten noordoosten	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Venray

		Uitvoerder: Gemeente Venlo Datum: 10-2-2009 Resultaat: Niet vermeld in Archis.
4020397100	436 meter ten zuidoosten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Venray Uitvoerder: Aeres Milieu Datum: 9-11-2016 Resultaat: Niet vermeld in Archis.

Bijlage 4 Vondstmeldingen

Zaaknummer (Waarnemingsnr.)	Locatie t.o.v. plangebied	Omschrijving
2802157100 (19328)	150 meter ten noordoosten	<i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - fragmenten van gedraaid aardewerk - fragmenten van steengoed geglazuurd - gracht
2870254100	180 meter ten noordoosten	<i>Nieuwe tijd</i> : - grachten
2884510100 (32721)	180 meter ten noordoosten	<i>Romeinse tijd</i> : - fragment van een keramische kan - fragment van een keramische olielamp
3178476100 (31949)	180 meter ten noordoosten	<i>Late-Middeleeuwen</i> : - fragmenten van grijsbakkend gedraaid aardewerk <i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - grachten - fragment van een geglazuurde steengoed kruik <i>Nieuwe tijd</i> : - fragmenten van witbakkend geglazuurd aardewerk - fragmenten van roodbakkend geglazuurd aardewerk - fragmenten van geglazuurde steengoed kannen
2813132100 (21250)	190 meter ten noordoosten	<i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - aardewerk - grachten
2461966100	200 meter ten noorden	<i>Nieuwe tijd</i> : - 17 kuilen, - muurrestanten - 2 greppels/sloten - 4 paalgaten - 7 waterputten
3076804100 (6659)	200 meter ten noordoosten	<i>Late-Middeleeuwen</i> : - fragment van een steengoed kan
2073651100 (403831)	250 meter ten zuiden	<i>Paleolithicum - Neolithicum</i> : - fragment van een vuursteen kling <i>IJzertijd</i> : - handgevormd aardewerk <i>IJzertijd – Late-Middeleeuwen</i> : - fragment van een maalsteen <i>IJzertijd - Nieuwe tijd</i> : - fragmenten van plantaardig, hout objecten, - fragmenten van huttenleem/verbrande leem <i>Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - 3 fragmenten van metalen objecten, <i>Nieuwe tijd</i> : - handgevormd aardewerk - 2 greppels/sloten - paalgat
2851713100 (27598)	250 meter ten noordoosten	<i>Vroege-Middeleeuwen</i> : - fragment van een glazen kraal - fragment van een metalen schijffibula <i>Vroege-Middeleeuwen – Late-Middeleeuwen</i> : - fragmenten van gedraaid aardewerk - handgevormd aardewerk - grondsporen, <i>Late-Middeleeuwen</i> : - huisplattegrond:3-schepig <i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - gracht
3182996100 (56278)	250 meter ten zuiden	<i>Neolithicum - IJzertijd</i> : - handgevormd aardewerk
3974714100	250 meter ten noordoosten	<i>IJzertijd</i> : - vuursteen afslag <i>Late-Middeleeuwen</i> : - 70 fragmenten van grijsbakkend gedraaid aardewerk - proto-steengoed - 11 fragmenten van Elmpeter aardewerk <i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - 3 fragmenten van geelwitbakkend gedraaid aardewerk

		- 95 fragmenten van steengoed - kuil, - 131 fragmenten van roodbakkend geglaazuurd aardewerk - greppel/sloot <i>Nieuwe tijd - RECENT :</i> - 10 kuilen, - muurrestanten - stenen funderingen <i>Nieuwe tijd :</i> - 2 fragmenten van metalen messen - fragment van een glazen kook/voorraadpot - fragment van steengoed - 5 fragmenten van glazen flessen - 4 fragmenten van keramische kleipijpen - 4 fragmenten van leisteen dakbedekking - 6 fragmenten van dakpannen - fragment van engels ("creamware/blackware/pearlware") - gracht - fragment van hafner witbakkend geglaazuurd aardewerk - baksteen - 3 fragmenten van beerputten - 4 fragmenten van faience aardewerk - 10 fragmenten van industrieel wit (Maastrichts/Regout) - fragment van een glazen inktpot - 3 fragmenten van majolica borden/schotels - fragment van een glazen olielamp - 8 paalgaten - 9 fragmenten van porselein - 2 slijpstenen - loden onderdeel van een vuurwapen
2879813100	300 meter ten noordoosten	<i>Late-Middeleeuwen :</i> - stenen funderingen
2723725100 (6695)	400 meter ten oosten	<i>Neolithicum :</i> - fragment van een vuursteen bijl
2790526100 (17487)	400 meter ten oosten	<i>Neolithicum :</i> - fragment van een vuursteen bijl
2790534100 (17488)	400 meter ten oosten	<i>Bronstijd :</i> - fragment van een bronzen speerpunt
2782442100 (16001)	500 meter ten westen	<i>Bronstijd :</i> - fragment van een bronzen dolk

Bijlage 5 *Bewoningsgeschiedenis van Nederland*

Als aanvullende informatie wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoningsgeschiedenis van Nederland weergegeven.

Paleolithicum (tot ca. 8800 voor Chr.)

De vroegste bewoningssporen in Nederland uit deze periode dateren uit de voorlaatste ijstijd, ca. 300.000-130.000 jaar geleden. Waarschijnlijk hebben in de koudste fasen van de ijstijden in Nederland geen mensen geleefd. Daarentegen was bewoning in de warmere perioden wel mogelijk. De mensen die hier toen leefden trokken als jagers/vissers/verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. Veranderingen in het klimaat zorgden voor een veranderende flora en fauna. Tijdens de koude perioden bestond het groot wild onder meer uit rendieren, mammoeten, paarden en steppewisenten. Vooral op paarden en rendieren werd in het Laat-Paleolithicum intensief jacht gemaakt. Tijdens de warmere perioden werd er onder andere op herten, wilde zwijnen en oerossen gejaagd.

Mesolithicum (ca. 8800-4900 voor Chr.)

Rond de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen (ca. 9000 voor Chr.) verbeterde het klimaat voor een langdurige periode. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor de variatie in flora en fauna (o.a. bosontwikkeling) toenam. De mens kreeg nu de mogelijkheid om meer gevarieerd te eten: vruchten en andere eetbare gewassen stonden nu vaker op het menu. Doordat de temperatuur steeg, trok het groot wild (met name rendieren) naar het noorden, en maakte plaats voor meer territoriumgebonden klein wild, vogels en vissen. Door deze veranderende leefomstandigheden werd de jachttechniek aangepast. De vuursteen bewerkingstechniek hield met deze ontwikkeling gelijke tred. Er werden kleine vuursteenspitsen vervaardigd die als pijl- en harpoenpunt werden gebruikt. Met de stijging van de temperatuur begon het landijs te smelten en de zeespiegel te stijgen. Het tot dan toe droge Noordzee-Bekken kwam onder water te staan. De groepen jagers/vissers/verzamelaars wisselden nog wel van locatie maar exploiteerden kleinere gebieden. In het voorjaar viste men in de rivieren, tijdens de zomer leefde men voornamelijk langs de kust, waar naast vis en schaaldieren ook zeehonden als voedselbron dienden. In de herfst verzamelde men noten en vruchten, terwijl in de winter op onder meer pelsdieren werd gejaagd.

Neolithicum (ca. 5300-2000 voor Chr.)

Aan het begin van deze periode gingen het jagen, vissen en verzamelen een steeds minder belangrijke rol spelen. Men ging nu zelf cultuurgewassen telen en dieren houden bij het kamp. Uit vondsten valt af te leiden dat het om twee groepen mensen gaat, enerzijds kolonisten met een vrijwel agrarische levenswijze, anderzijds om de autochtone mesolitische bevolking die een halfagrarische levensstijl erop na gaat houden. Deze verandering ging gepaard met enkele technologische en sociale vernieuwingen zoals: het wonen op een vaste plek in een huis, het gebruik van vaatwerk van (gebakken) klei en de introductie van geslepen stenen dissels en bijlen. De bevolking groeide nu gestaag, mede door de productie van overschotten. Uit het Neolithicum zijn verschillende nu nog zichtbare grafmonumenten bekend, te weten grafkelders, hunebedden en grafheuvels.

Bronstijd (ca. 2000-800 voor Chr.)

Het begin van dit tijdvak valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen zoals bijlen. Vuurstenen werktuigen bleven, zij het minder, in gebruik. Het aardewerk uit deze periode is over het algemeen tamelijk zeldzaam. Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Lange tijd bleven bronzen voorwerpen zeer schaars binnen Nederlands grondgebied. Door het van nature ontbreken van de benodigde grondstoffen moest het brons worden geïmporteerd en ontstonden er handelscontacten over langere afstanden. Eén en ander had

wel tot gevolg dat er binnen de bevolking grotere verschillen ontstonden door verschillen op basis van bezit. De grafheuveltraditie, die tijdens het Neolithicum haar intrede deed, werd in eerste voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, omgeven door een greppel. Een Kopertijd voorafgaand aan de Bronstijd wordt in Noordwest-Europa niet onderscheiden, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Middellandse Zeegebied. Wel zijn uit het Laat-Neolithicum kopen voorwerpen bekend.

IJzertijd (ca. 800-12 voor Chr.)

In deze periode werden voor het eerst ijzeren voorwerpen vervaardigd. Voor de productie van werktuigen en wapens werd brons vervangen door ijzer. Er ontstond een inheemse ijzerproductie. Het gebruik van vuursteen voor het vervaardigen van werktuigen duurde nog in beperkte mate voort. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie geen radicale veranderingen op. Evenals in het Neolithicum en de Bronstijd woonden de mensen in verspreid liggende hoeven ('Einzelhöfe') of in nederzettingen bestaande uit maar enkele huizen; deze werden in een beperkt gebied nogal eens verplaatst. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen ('Celtic fields'). Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand (bezit van metalen voorwerpen), die mogelijk op sociale ongelijkheid duiden. In de zogenaamde vorstengraven uit Zuid Nederland, met daarin luxe, geïmporteerde bijgaven, zijn vermoedelijk lokale of regionale autoriteiten begraven. De meeste begravingen vonden nog immer plaats in urnenvelden. Tijdens de IJzertijd werd het Friese kustgebied gekoloniseerd en ontstonden de eerste terpen.

Romeinse tijd (ca. 12 voor Chr. - 450 na Chr.)

Met de komst van de Romeinen eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. Aangezien de schriftelijke bronnen slechts een zeer fragmentarisch beeld schetsen, is men toch nog in belangrijke mate aangewezen op de archeologie als informatiebron. Een tijd lang diende het Nederlandse rivierengebied als uitvalsbasis voor veldtochten in het noorden van Germanië. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als Romeinse rijksgrens ingesteld. Ter controle en verdediging van deze zogenaamde 'limes' werden langs de Rijn, tot diep in Duitsland, 'castella' (militaire forten) gebouwd.

De inheemse manier van leven handhaafde zich nog lange tijd. Wel werd, vooral na de opstand van de Bataven tegen de Romeinse overheersers in 69-70 na Chr., de Romeinse invloed steeds duidelijker. In veel inheems-Romeinse nederzettingen was bijvoorbeeld, naast het eigen handgevormde aardewerk, Romeins importaardewerk in gebruik, dat op de draaischijf was vervaardigd. Er werden, vooral in Limburg, grootse villa's (Romeinse herenboerderijen) gebouwd, hetzij nieuw gesticht, hetzij ontwikkeld vanuit een bestaande inheemse nederzetting.

De Romeinen legden een voor die tijd al uitgebreide infrastructuur aan, waardoor het gebied steeds beter werd ontsloten. Op verschillende plaatsen ontstonden aanzienlijke nederzettingen, waarvan er enkele met een stedelijk karakter (zoals Nijmegen). De inheemse bevolking, ten noorden van de Limes, werd niet zo sterk beïnvloed door de Romeinse aanwezigheid. Er was wel sprake van handelscontacten en het uitwisselen van geschenken. In de tweede helft van de derde eeuw ontstond, onder meer door invallen van Germaanse stammen, een instabiele situatie die met korte onderbrekingen voortduurde tot in de vijfde eeuw. Uiteindelijk leidde dit in het jaar 406 tot de definitieve ineenstorting van de grensverdediging langs de Rijn.

Middeleeuwen (ca. 450-1500 na Chr.)

Over de Vroege-Middeleeuwen, vooral over het tijdvak 450-600 na Chr., is relatief weinig bekend. Zowel historische bronnen als archeologische overblijfselen zijn schaars. De bevolkingsomvang was ten opzichte van de voorafgaande periode sterk afgenomen. De marktgerichte economie verdween en de mensen vielen terug op zelfvoorziening. De politieke macht was na het wegvallen van de Ro-

meinese staatsorganisatie in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Een gezaghebbende status was nu vooral gebaseerd op militair succes en materiële welstand. Deze instabiele periode wordt ook wel aangeduid als de 'tijd van de volksverhuizingen'.

Vanaf de 10^e – 11^e eeuw wordt een overheersende positie van de al dan niet adellijke grootgrondbezitters waargenomen. Dit vertaalt zich in nieuwe nederzettingvormen als mottes, kastelen en versterkte hoeven. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei, en mede dankzij gunstige klimatologische omstandigheden, werd een begin gemaakt met het ontginnen van woeste gronden als bos, heide en veen. Veel van de huidige dorpen en steden dateren uit deze periode. Door de aanleg van dijken en kaden werden laaggelegen gebieden beschermd tegen wateroverlast. De heersende rivaliteit tussen de vorsten leidde, in combinatie met een zwak centraal gezag, veelvuldig tot lokaal geweld, waarvan de bevolking vaak het slachtoffer werd. Door het aanleggen van burgen, schansen, landweren en wallen trachtte men zich te beveiligen.

Nieuwe tijd (1500-heden)

De Nieuwe tijd kenmerkt zich door een groot aantal veranderingen vooral op het gebied van mens- en wereldbeeld. Er is sprake van een Europese overzeese expansie wat leidt tot handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie. Er ontstaat een nieuwe wetenschappelijke belangstelling die resulteert in vele uitvindingen. Deze uitvindingen vormen de motor van de industriële revolutie. Er ontstaat een nationale staat die centraal bestuurd wordt. Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt het belang en de omvang van steden toe en neemt de macht van adel af. Het grootste deel van de bevolking is niet meer werkzaam en woonachtig op het platteland maar in de steden. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei worden aan het eind van de 19^e tot het begin van de 20^e eeuw op grote schaal woeste gronden gecultiveerd. Door de industriële revolutie komen steeds meer producten beschikbaar voor steeds meer mensen waardoor de welvaart stijgt. In de Nieuwe tijd vindt er eveneens een hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid plaats, wat zich tot in het begin van de 20^e eeuw uit in de kunsten.

Bijlage 6 AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in het algemeen uitgevoerd binnen het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. Om inhoudelijke, prijs- en planningstechnische redenen kan er soms voor gekozen worden om bepaalde stappen gelijktijdig uit te voeren. Bovendien kan, indien reeds voldoende gegevens bekend zijn, een stap worden overgeslagen. Elke stap eindigt met een rapport met daarin een advies voor de vervolgstappen. Na elke stap wordt er een besluit genomen door de bevoegde overheid, gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek. Indien na een bepaalde stap blijkt dat geen nader vervolgonderzoek nodig is, wordt het archeologisch onderzoek afgesloten. Ook kan de bevoegde overheid besluiten dat een vindplaats van zo groot belang is, dat deze *in situ* behouden moet worden. Dan dienen de archeologische resten in de grond beschermd te worden door planaanpassing of planinpassing.

Het begint met het bepalen van de onderzoeksplicht. Gemeentelijke, provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten geven aan of het plangebied in een gebied ligt met een archeologische verwachting. Indien dit het geval is, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie schema).

De eerste fase: Bureauonderzoek

Elk archeologisch onderzoek begint met een bureauonderzoek. Dit heeft tot doel het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen het plangebied om tot een gespecificeerd verwachtingsmodel te komen, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van een eventuele vervolgstap.

De tweede fase: Inventariserend VeldOnderzoek (IVO)

Het doel van een IVO is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel. Het IVO moet informatie geven over de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Inventariserend Veldonderzoek; Booronderzoek en Veldkartering

Door een booronderzoek kan er een goede inschatting gemaakt worden van de kans op archeologische waarden (grondsporen en daarmee samenhangende voorwerpen). Bij het booronderzoek is een onderscheid aangebracht in een verkennende, karterende en waarderende fase. De verkennende fase heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze. Op deze manier worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd voor de volgende fasen. Tijdens de karterende fase wordt het onderzoeksgebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische vondsten of sporen. De waarderende fase sluit aan op de karterende fase. Het waarnemingsnet kan verdicht worden om de horizontale begrenzing, ligging en omvang van archeologische vindplaatsen vast te stellen.

Een veldkartering wordt uitgevoerd wanneer vondsten of sporen aan de oppervlakte worden verwacht en zichtbaar zijn op het moment dat het onderzoek uitgevoerd wordt. Dit type onderzoek bestaat uit het systematisch belopen van het maaiveld van het plangebied.

Inventariserend Veldonderzoek; Proefsleuven

Als uit vooronderzoek blijkt dat binnen het plangebied archeologische resten aangetroffen kunnen worden kan de bevoegde overheid beslissen tot een proefsleuvenonderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van minimaal twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen. De KNA schrijft voor dat bij een dergelijk onderzoek minimaal 5% van het te verstoren gebied onderzocht dient te worden.

Variant archeologische begeleiding

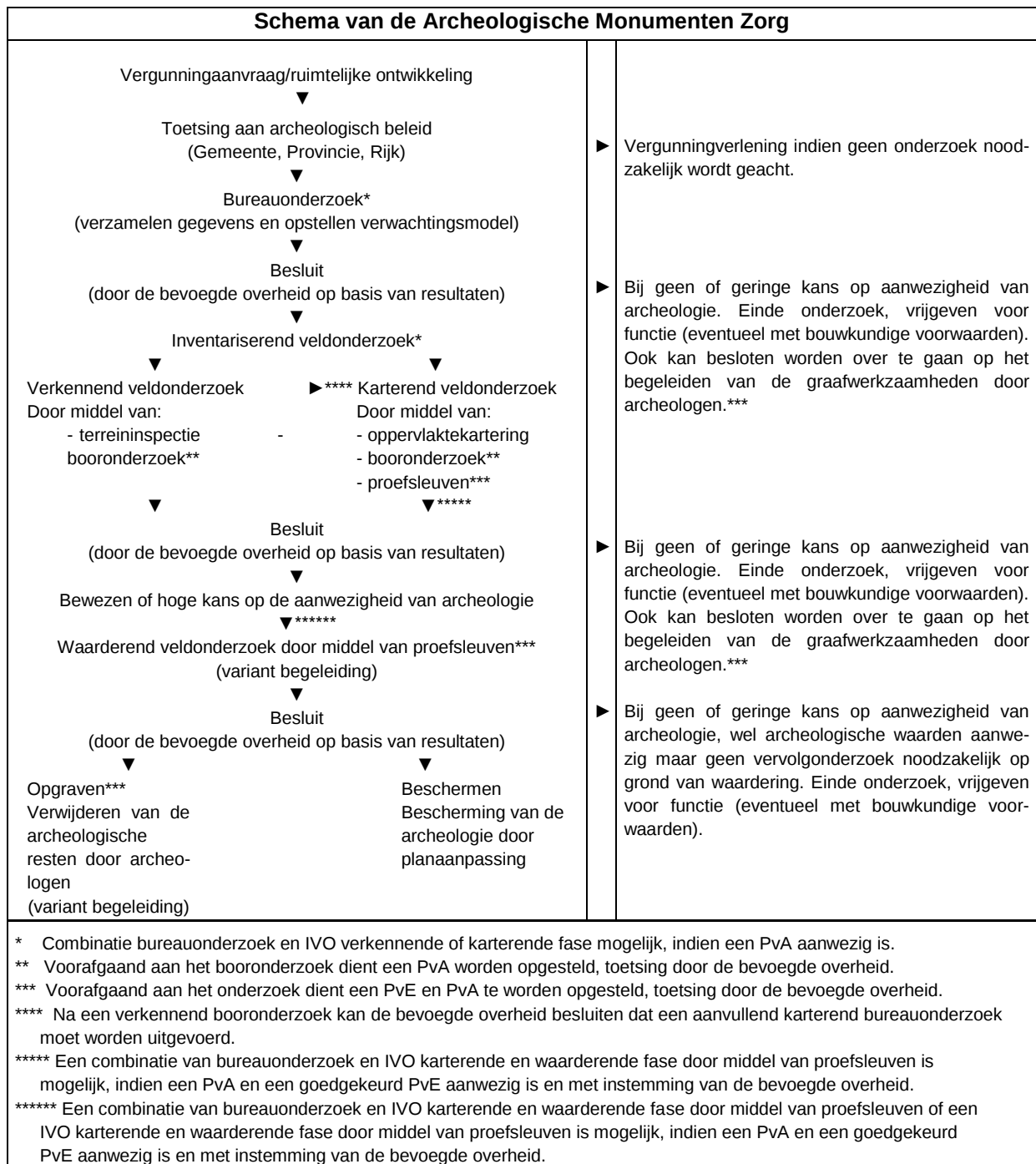
Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen, kan besloten worden tot proefsleuven variant archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.

De derde fase: Opgraven

Indien de archeologische resten niet *in situ* bewaard kunnen blijven, maar wel van belang zijn voor de wetenschap, kan de bevoegde overheid besluiten over te gaan tot een opgraving. Het doel hiervan is volgens de KNA het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden, die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

Variant archeologische begeleiding

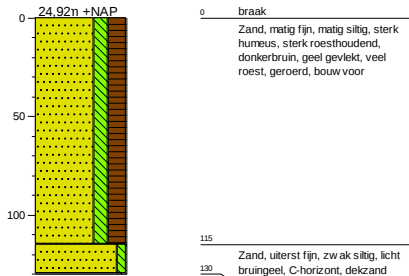
Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen, kan besloten worden tot een opgraving variant archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.

Bijlage 7 Boorprofielen

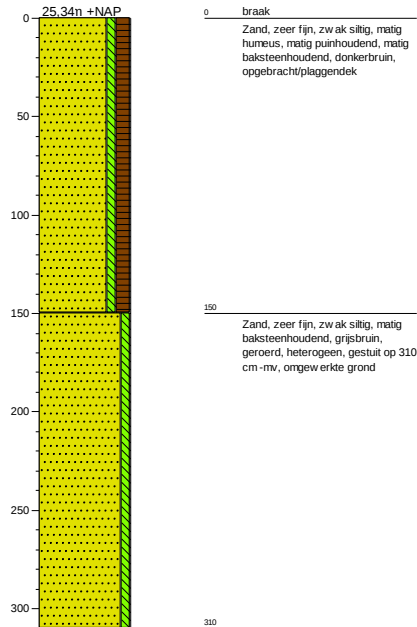
Boring: 1

X: 195575,00
Y: 393120,00

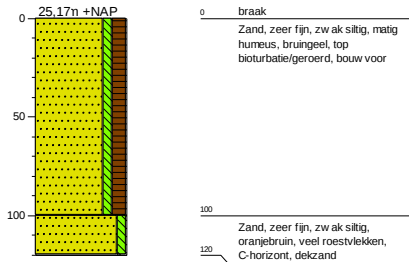
Boring: 2

X: 195596,00
Y: 393128,00

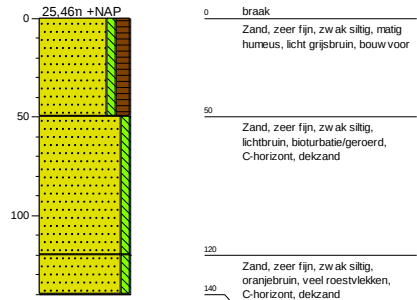
Boring: 3

X: 195586,00
Y: 393141,00

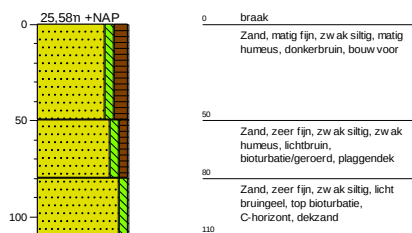
Boring: 4

X: 195573,00
Y: 393161,00

Boring: 5

X: 195597,00
Y: 393166,00

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster
	volumering

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

